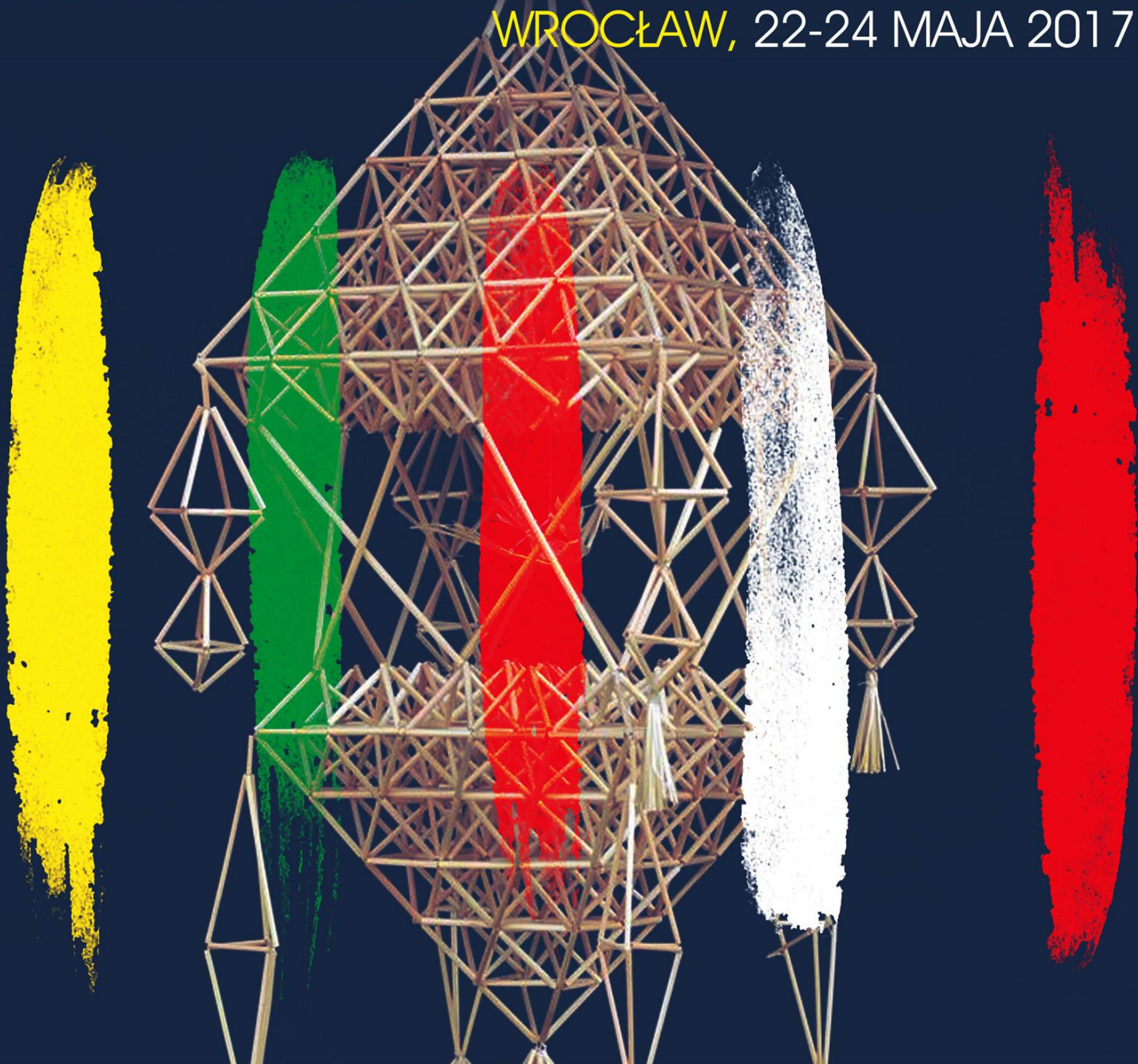

IV MIĘDZYNARODOWY KONGRES LITUANISTÓW

TARPTAUTINIS LITUANISTŲ KONGRESAS
INTERNATIONAL LITHUANIA CONGRESS

WROCLAW, 22-24 MAJA 2017

WWW.LABASWROCLAW.WORDPRESS.COM

PARTNERZY:

PROGRAM STRUKTURALNY: ROZWOJ I WSPÓLPRACY ZAGRANICZNYCH CENTRÓW BALTYSKICH I LITUEWSKICH INSTYTUCJA NAUKOWO-EDUKACYJNYCH NR. 09.3.1-ESFA-V-709-01-0002

ZADANIE DOPFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

PATRONI HONOROWI:

PROF. JAN MIODEK
TOMASZ KOSON, KONSUL HONOROWY REPUBLIKI LITUEWSKIEJ
JM PROF. ADAM JEZERSKI, REKTOR UNIWERSYTETU WROCLAWSKIEGO
JM PROF. ALGIRDAS GAIZUTIS, REKTOR LITUEWSKIEGO UNIWERSYTETU NAUK EDUKACYJNYCH

PATRONI MEDIALNI:

IV Międzynarodowy Kongres Lituanistów

Tarptautinis Lituanistų Kongresas | International Lithuania Congress

IV INTERNATIONAL LITHUANIA CONGRESS

PROJECT THESES

22–24 of May 2017,

University of Wrocław, Poland

PARTNERZY:

PROJEKT STRATEGICZNY ROZWOJU WSPÓLNOTY ZWIĄZKOWO-KOOPERACYJNO-EDUKACYJNO-PROFESYJNYCH
LITUANISTÓW W WROCŁAWIU (KONKORDIUM) 1554-9-28-01-002

DOM EDYPNAROWNE
35 DOKTORA WIEDZĄCZYNA WSPRACZUJĄCYCH

PATRONI HONOROWI:

PROF. JAN WÓDEK
TOMASZ KOSON, KONSUL HONOROWY
REPUBLIKI LITUANII
JAN PROF. ADAM JEZĘRSKI
REKTOR UNIWERSYTETU WROCŁAWIA
JAN PRZEC. ALGIRAS GAJUTIS
REKTOR LITUAŃSKIEGO UNIWERSYTETU
NAUK EDUKACYJNYCH

PATRONI MEDIALNI:

CONTENTS

Laima Anglickienė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

Šiuolaikinio lietuvių vaikų folkloro tendencijos	6
Main Features of Contemporary Children's Folklore	7

Virginija Balsevičiūtė-Šlekiene

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Juslių sinestezija Jono Juškaičio poezijoje	8
Jonas Juškaitis' Poetry Sensual Level	8

Giedrė Barkauskaitė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

Lietuvos dainų švenčių tradicija: tautos tapatumo (su)kūrimas	9
A Tradition of Song Festivals in Lithuania: an Identity Creation of Nation	10

Frederik Bissinger

Stockholm University (Stockholm, Sweden)

Family Language Policies and Identity Construction of Lithuanian Families in Sweden: a Case Study	11
---	----

Laimutė Bučienė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Keletas skaičiaus formų vartojimo atvejų	12
Several Cases of Usage of Number Forms	13

Anna Daugavet

Saint Petersburg University (Saint Petersburg, Russia)

Lietuvių ir lenkų kalbų bendrybės lingvistikos ir lingvodidaktikos aspektais	14
Similarities Between Lithuanian and Polish in Light of Linguistics and Language Acquisition	15

Vaida Kamuntavičienė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

LDK daugiakultūriškumas ir paskutiniai Europos pagonys XVII a.	15
---	----

Vidas Kavaliauskas, Lorena Shamatava, Giorgi Abramishvili

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Georgian Technical University (Tbilisi, Georgia)

Lietuvių poezija ir dainos – kaip vienas iš būdų mokytis lietuvių kalbos	15
--	----

Asta Kazlauskienė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

Lithuanian Rhythm in the Context of the World's Languages	16
---	----

Gintautas Kundrotas

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Jurgos Ivanauskaitės garsų pasaulis (romane „Miegančiųjų drugelių tvirtovė“): intonacinių-garsinių priemonių raiškos ypatumai meniniame tekste	18
The World of Sounds in Jurga Ivanauskaitė's Creation (The Novel "The Fortress of Sleeping Butterflies"): Peculiarities of Intonation and Sound in a Text of Arts	19

Violeta Lopetienė, Natalia Likhina*Immanuel Kant Baltic Federal University (Kaliningrad, Russia)*

Kristijono Donelaičio literatūrinio muziejaus Tolminkiemyje (Čistyje Prudy) vaidmuo Kaliningrado srities kultūriniam gyvenime	20
Impact of Kristijonas Donelaitis' Literature Museum in Tolminkiemis (Chistije Prudy) in Kaliningrad District's Cultural Life	22

Geda Montvilaitė-Sabaitienė*Charles University (Prague, Czechia)*

Žaidimas kalba R. Gavelio apsakyme <i>Taikos balandis</i>	24
Language Play in R. Gavelis' Short Story <i>The Dove of Peace</i>	25

Romuald Narunec*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Mykolo Sluckio kūrybos lenkiškieji kontekstai	26
The Polish Context of Mykolas Sluckis' Creation	26

Ona Petrėnienė*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Leksinės stiliaus figūros lietuvių mokslo populiarinamuosiuose tekstuose	27
Lexical Stylistic Figures in Lithuanian Texts of Science Popularisation Texts	28

Regina Rinkauskienė*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Ar XIX a. rašyba atspindėjo tarmės fonetiką?	29
Did the Spelling of the 19th Century Reflect the Phonetics of the Dialect?	30

Tatjana Rodenko*State Educational Institution of Higher Education of Kaliningrad region "Pedagogical Institute" (Chernyakhovsk, Russia)*

Stalupėnų Donelaičio paieškos Nesterove	32
---	----

Gabrielė Rubežutė*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Leksinė moterų ir vyrų pykčio raiška interneto socialiniame tinkle <i>Facebook</i>	33
Lexical Realization of Female and Male Anger in the Social Network <i>Facebook</i>	34

Felix Thies*Goethe University Frankfurt (Frankfurt am Main, Germany)*

Svetimos kilmės vardų integravimas Daukšos <i>Postilėje</i> (1599)	35
The Integration of Names in Daukša's <i>Postil</i> (1599)	35

Jurga Trimonytė Bikeliene*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Leksinės sistemos paribio reiškiniai: refrenų tyrimų apžvalga	36
Phenomenon of Periphery of Lexical System: Overview of Research of Refrains	37

Dainius Vaitiekūnas*Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)*

Lietuvių literatūros istorija pagal Algirdą Julijų Greimą	38
The Lithuanian Literary History by Algirdas Julius Greimas	39

Vidas Valskys

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Kai kurie giminės raiškos atvejai: norma ir dabartinės vartosenos polinkiai	40
A Few Cases of Expressing Gender: Standard and Tendencies of Its Current Usage ...	40

Nada Vaverová

Charles University (Prague, Czechia)

On Reincarnation in Lithuanian Folklore	41
---	----

Laima Anglickienė
Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

ŠIUOLAIKINIO LIETUVIŲ VAIKŲ FOLKLORO TENDENCIJOS

Pranešime bus aptartas šiandien natūraliai vaikų paauglių ir jaunimo aplinkoje gyvuojantis folkloras. Skirtingoms amžiaus grupėms yra būdingi skirtingi žanrai, bet folkloras ypač populiarus tarp 5–14 metų vaikų.

Kilmės požiūriu šiuolaikinis vaikų folkloras nevienalytis. Skirtinos keturios ryškesnės grupės: 1) dabartinė pačių vaikų kūryba; 2) iš dabartinio suaugusiųjų folkloro perimti kūriniai; 3) tradicinio folkloro palikimas; 4) sutautosakėję grožinės literatūros kūriniai.

Folkloro pavyzdžiai dabartiniuose mūsų mokykliniuose vadovėliuose yra atrinkti, visų pirma, atsižvelgiant į meninę–estetinę funkciją. Tradiciniams vaikų folkloro kūriniams būdingas funkcinis sinkretizmas: drauge su menine–estetine funkcija atskiruose tautosakos žanruose gali būti susiliejusios žaidybinė, didaktinė, informacinė ir kitos funkcijos. Sinkretizmas būdingas ir šiandienos vaikų kolektyvuose plintantiems kūriniams, tik vaikai pirmenybę teikia tiems, kuriuose meninė–estetinė funkcija yra šalutinė, o dominuoja kitos funkcijos (ypač žaidybinė). Kitaip tariant, vaikams įdomus toks folkloras: juokingas, suaugusiųjų akimis žiūrint, žiaurus, o paaugliams – dar ir nešvankus.

Tarp vaikų paplitę tautosakos žanrai: 1) skaičiuotės; 2) eilėraštkai (juokingi, žiaurūs arba obsceniški (nešvankūs); 3) šmaikščios dainelės; 4) erziniai / prasivardžiovimai; 5) šiurpės; 6) sakmiški pasakojimai / šiuolaikinės saktmės; 7) paauglių mergaičių meilės istorijos; 8) įvairūs trumpi pasakymai: posakiai, antipatarlės; 9) anekdotai; 10) minklės; 11) grandininiai laiškai; 12) vaikų burtai; 13) mokyklinis proginis „folkloras“ (mokyklų himnai, įvairių mokyklų švenčių – rugsėjo 1-osios, šimtadienio, paskutinio skambučio, išleistuvių – folkloras).

Vaikų folkloras šiais laikais įvairialypis, daugiafunkcis, o, nemokliškai pasakius, – tikrai įdomus ir smagus. Vieni kūriniai atliekami žodžiu, kita dalis folkloro kūrinių gyvuoja virtualioje erdvėje. Vaikai jį siuntinėja vienas kitam elektroniniu būdu. Šiuo metu kūriniai internete yra ir vizualizuojami, t. y. papildomi nuotraukomis, piešiniais, vaizdo siužetais.

Dabartinėje vaikų ir paauglių aplinkoje įsitvirtina folkloras, kuris tenkina svarbias dvasines jų reikmes, kokių šiuo metu nepajėgia tenkinti tėvai, mokykla, knygos, televizija, internetas. Nunykus su šiomis reikmėmis susijusiems tradicinio folkloro žanrams, jų vietoje atsiranda naujų šiuolaikinių žanrų. Pažymėtina, kad pastarieji yra kur kas glaudžiau susiję su atitinkamo amžiaus vaiko psichika negu nunykusieji. Pavyzdžiui, šiurpės ir saktmės / įvairūs gandai vaikams padeda išmokti išgyventi įvairias baimes, ypač pačią didžiausią – mirties – baimę.

Šiandieninis vaikų folkloras yra greitai kintantis. Vaikai perkuria ne tik tradicinį lietuvių folklorą, bet perima ir kūrybingai panaudoja kitų tautų / kitų kalbų / kitų kultūrų tekstus ir siužetus.

MAIN FEATURES OF CONTEMPORARY CHILDREN'S FOLKLORE

The aim of the lecture is to present the main features of Lithuanian children's folklore of the end of the 20th – beginning of the 21st centuries. Different age groups like different genres of folklore, but generally speaking, the folklore is the most popular among 5–14 years children and teenagers.

The goals are to highlight the essential features of various children's folklore genres, to show how contemporary Lithuanian children's folklore has changed in comparison to children's folklore registered in the 20th century and to elicit the relationship between the present day and traditional folklore and to discuss the reasons behind their popularity.

The main genres of folklore which are spread among children are counting-out rhymes, funny or horror verses, snappy songs, teasing rhymes, horror stories, contemporary legends, love stories, short sayings, anecdotes, magic spells, etc.

Contemporary children's folklore is very miscellaneous and multifunctional; it reflects the world of today, even though present day realia do not receive the same attention in all genres. In children's folklore, the world has always been treated in a comic way. Some genres can be distinguished by their cruelty and obscenity. One part of the genres exist only in the oral form, the other part of the folklore is spread on the Internet. Its digital variants started to appear first in the written form and later provided with visual illustrations and even video clips.

Contemporary children's folklore is very dynamic, children re-create not only traditional Lithuanian folkloristic texts, the international plots of various genres are creatively used and new versions are created.

Children folklore changes as the child grows. Development of children's folklore is based on the opposition of destruction and creation. Depending on the genre and the age group, children create a particular model of the world. As children become older, that model is destroyed and a new one is created in the place of it. Constructive relationship with the world and at the same time neglecting and destruction lie in the very nature of the child and are the engine of development. As a child grows, not only the worlds created by the child's imagination are neglected. The child gets in conflict with the world of adults, criticizes its order and opposes its rules.

JUSLIŲ SINESTEZIJA JONO JUŠKAIČIO POEZIJOJE

Pranešime siekiama aptarti juslinį Jono Juškaičio poezijos lygmenį. Remiamasi A. J. Greimo darbais („Apie netobulumą“, „Pastabos apie pasijas“ ir kt.), teikiančiais metodologines prieigas tokio pobūdžio analizėms. Daugiausia dėmesio skiriama svarbiausioms joslėms ir jų teikiamoms patirtims išryškinti. Aptariamas kūrybos vizualumas, kvapų ir garsų semantika.

Tyrimui aktuali iš Aristotelio tradicijos perimta sinestezijos sąvoka, apibūdinanti juslinį suvokimą, kai vienos rūšies pojūčiai sukelia kitų pojūčių aliuziją (garsas primena spalvą, spalva asocijuojasi su šiluma ir pan.). Ryškinami juslių sinestezijos atvejai ir jų prasmė. Atskleidžiama, kad dažniausiai siejami garsai ir kvapai, derinami uoslės ir regos keliami įspūdžiai ir kad J. Juškaičio lyrikoje joslės turi ryškius emocinius atitikmenis, niuansuoja daugelį subjekto būsenų, gali pažadinti atmintį.

Analizuojant eilėraščių „Vasaros kaitros“, atskleidžiamas J. Juškaičio kūrybai itin būdingas juslių sinestezijos atvejis, leidžiantis sukurti daugiamatę meninę tikrovę, kurioje susilieja žmogaus, gamtos ir kosmoso pasauliai. Taip pasiekiamas estezės lygmuo.

Išvados apibendrinama, kad svarbiausios joslės atlieka kontraversiškus teminius vaidmenis, įtvirtina svarbiausias gyvybės ir mirties paradigmas. Jos teigia pasaulio grožį, pilnatvę, gyvastingumą, bet atveria nykimo ir mirties patirtį. Joslės tarnauja pasaulio vienovei atskleisti, kuria metafizinės tikrovės ilgesį.

JONAS JUŠKAITIS' POETRY SENSUAL LEVEL

The aim of this article is to discuss the sensual level of Jonas Juškaitis' poetry.

A. J. Greimas' works (*About the imperfection, The Semiotics of Passions*, etc.), are being mentioned here, since they provide the methodological references to such analysis. The most attention is being paid to the marking of the senses and experiences, evoked by them. The visuality and the semantics of smell and sound are reviewed.

The concept of synesthesia taken from Aristotle, which describes the sensual perception of one type of senses evoking the allusion of another type of senses (sound reminds of colour, colour is associated with warmth, etc.) is especially relevant to this research. The cases of sensual synesthesia and their meaning are being pointed out. It is being revealed that most often sounds are associated with odours, the impressions of smelling are combined with those

of seing and that senses in Juškaitis' lyrics have distinct emotional analogues, they colour many subject's states, can stir up memory.

When analysing the poem "Summer heat" we notice the case of sensual synesthesia, especially characteristic to Juškaitis' creation, allowing to create the multidimensional artistic reality, in which the worlds of man, nature and cosmos merge. Thus the level of esthesis is being reached.

In conclusion it is being summarised that the main senses play the controversial thematic roles, consolidate the main paradigmes of life and death. They affirm the beauty, fullness, aliveness of the world, but also recall the experience of decay and death. Senses serve for revelation of world's oneness, create the longing for metaphysical reality.

Giedrė Barkauskaitė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

LIETUVOS DAINŲ ŠVENČIŲ TRADICIJA: TAUTOS TAPATUMO (SU)KŪRIMAS

Lietuvos Dainų šventės turi kiek ilgesnę negu devyniasdešimt metų trunkančią istoriją: pirmoji Lietuvoje Dainų šventė įvyko 1924 metais, o pirmoji Šokių šventė suorganizuota 1937 metais. Šie renginiai iki šiol sudaro Lietuvos dainų švenčių istorinį pagrindą. Ilgainiui tiek Dainų švenčių renginių, tiek įvairesnių žanrų gausa plėtėsi. Buvo ir iki šiol yra organizuojamos rajoninės, įvairių miestų dainų šventės, 1964 metais suorganizuota pirmoji Moksleivių dainų šventė, ryški studentų „Gaudeamus“ švenčių tradicija, šie renginiai organizuojami kas kelerius metus arba Lietuvoje, arba Latvijoje, arba Estijoje. Dainų šventės Lietuvoje sujungia įvairiausių meninių žanrų renginius, tuo laiku masiškai skamba dainos, liaudiška ir pučiamųjų orkestrų muzika, organizuojamos tautodailės parodos, vyksta teatrų pasirodymai ir daugybė kitų renginių. Remdamiesi 2007 metais priimtu Dainų švenčių įstatymu, galime teigti, kad „Dainų šventė – stambaus masto tradicinio, mėgėjų ir profesionalaus meno renginys arba jų ciklas, kurį sudaro jungtinės dainų, šokių, instrumentinių kolektyvų, folkloro ansamblių ir kitų meno kolektyvų programos“. Pranešime sąvoka „Dainų šventė“ apima visus su šiuo renginiu susijusius kultūrinius žanrus, sujungia skirtingų laikotarpių įvairuojančius pavadinimus (pvz., sovietmečiu vadinta *Respublikinė dainų ir šokių šventė*, nuo 1990 m. – *Lietuvos tautinė dainų šventė*; 1994 m. – *Pasaulio lietuvių dainų šventė* ir kt.).

Trys Baltijos šalys yra išlaikiusios šį unikalų reiškinį: Lietuvos, Latvijos ir Estijos Dainų švenčių tradicija nuo 2003 m. yra UNESCO pripažinta nematerialiu kultūros paveldu. Lyginant šalių kaimynių švenčių tradicijas, akivaizdu, jog Lietuvos dainų švenčių istorija yra trumpiausia.

Tačiau jau kelioms kartoms, daugybei piliečių tai – svarbi ir neatsiejama Lietuvos kultūros dalis. Šis reiškinys geba sujungti tiek įvairius meninius žanrus, tiek skirtingas visuomenės grupes, leidžia apžvelgti Lietuvos kultūros raidą, pamatyti kultūrinių vertybių, tautos identiteto suvokimą.

Pranešime dėmesys telkiamas į Lietuvos dainų švenčių reiškinį, apžvelgiama chronologija skirtingais laikotarpiais (tarpukario, sovietmečio ir po Nepriklausomybės atkūrimo). Siekiama trumpai apibūdinti kiekvieno renginio išskirtinumą, aptarti pokyčius ir nekintančią tradiciją vienijančius elementus, numatyti neeilinei ateinančiais metais vyksiančiai Dainų šventei keliamus lūkesčius – 2018 metais išskirtinai pažymėti Lietuvos valstybės šimtmečio jubiliejų.

A TRADITION OF SONG FESTIVALS IN LITHUANIA: AN IDENTITY CREATION OF NATION

The history of Song festivals in Lithuania is a little bit longer than ninety years: for the first time the Song festival in Lithuania occurred in 1924, first Dance festival was organized in 1937. These events are historical foundation of song festivals in Lithuania until today, the abundance of Song festival events and various genre has spread. Song festivals are organized in regions and various cities until today, first Schoolchildren's Song festival was organized in 1964, and there is a distinct tradition of festivals by students from Gaudeamus, these festivals take place every few years in Lithuania, Latvia or Estonia. Song festivals in Lithuania combine various artistic genre events, songs, traditional and wind instrument music sounds, exhibitions of folk art, theatre performances and many other concerts are organized during that period of time. According to Law of Song festivals, which was passed in 2007, we can affirm that “the Song festival is a massive traditional event or a cycle of events of amateurs and professional art, which combines united programs of songs, dances, instrumental collectives, folk ensembles and other art collectives”. In a report, a definition of the Song festival combines all cultural genre which is related to this event, it combines different names of different periods of time (for example, it was called as *Republic Song and Dance festival* during soviet period, since 1990 – as the *National Song festival of Lithuania*, since 1994 – as *World Lithuanian Song festival*, etc.).

Three Baltic States have kept this unique phenomenon: a tradition of Song festivals in Lithuania, Latvia and Estonia has been admitted as non-material cultural heritage by UNESCO in 2003. In comparison with other traditions of festivals in neighbouring countries, it is obvious that the history of song festivals in Lithuania is the shortest one. It is an important part of culture in Lithuania for a few generations and many citizens. This phenomenon is able to combine various genre of art, groups of society, it lets look through the development of culture

in Lithuania, to understand cultural values and identity of nation. In this work, the attention is paid to the phenomenon of song festivals in Lithuania, it is looking through a chronology during various periods of time (interwar, soviet period and after Restoration of Independence) and it is seeking to describe features of every event shortly, to discuss changes and elements, which unites an unchanging tradition, to foresee the expectations for the upcoming Song festival in commemoration of one hundred years anniversary of Lithuania in 2018.

Frederik Bissinger

Stockholm University (Stockholm, Sweden)

FAMILY LANGUAGE POLICIES AND IDENTITY CONSTRUCTION OF LITHUANIAN FAMILIES IN SWEDEN: A CASE STUDY

Being settled with in the paradigm of the sociolinguistics of mobility, the current project investigates Lithuanian families which migrated to Sweden and how their individual linguistic repertoires develop and how far Lithuanian as the heritage language of the children is maintained. The present case study focuses on a Lithuanian family and explores with in a linguistic ethnographical approach the family language policy and how identities are constructed and negotiated in the family domain. The analyzed data consists of self-recordings, interviews and observations. The findings illustrate that Lithuanian is the main language at home and the mother has implemented a clear policy trying to ensure that Lithuanian is used. However, the society language Swedish belongs to a certain degree to the available linguistic repertoire in the family domain brought in by the youngest daughter and it is part of the identity negotiation. The importance of Swedish as the society language is acknowledged, however, it shall be rather excluded from the family domain to foster the heritage language and Lithuanian identity. Besides of what language is used, the mother is also aware of a correct language use and corrects grammatical mistakes. In comparison, the father is less actively controlling the implementation of the family language policy and does not react when the daughter uses Swedish at home. The results illustrate how the society language enters the family domain to a certain degree and even though there is a clearly defined family language policy, it still belongs to the available repertoire at home. The question how far the presence of the society language at home influences the use of Lithuanian on a long-term and interrelatedly the maintenance of the heritage language among the children remains and needs to be addressed in a long-term study.

Laimutė Bučienė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

KELETAS SKAIČIAUS FORMŲ VARTOJIMO ATVEJŲ

Įteisintos bendrinės kalbos normos ir joms iliustruoti parinkti pavyzdžiai ne visada atspindi dabartinę kalbos padėtį, atliepia kalbos vartotojų reikmes, todėl aktualu iš naujo peržiūrėti kai kurias teikiamas rekomendacijas, tikslinti normų ir klaidų ribas, nustatyti kodifikacijos santykį su gyvosios kalbos vartosenos polinkiais. Vienas iš rūpimų gramatinių formų vartojimo klausimų – daiktavardžių skaičiaus normiškumas. Vartosenoje dažnai pasitaiko įvairuojanti – norminė ir nenorminė – daiktavardžių skaičiaus raiška.

Pranešimo tikslas – panagrinėti kai kuriuos daiktavardžių skaičiaus kategorijos raiškos atvejus, iškelti svarbiausius vienaskaitos ir daugiskaitos formų konkurencinės vartosenos ypatumus dabartinėje lietuvių kalboje.

Pranešimas remiasi 2016–2017 m. Lietuvos edukologijos universiteto Lietuvių kalbotyros ir didaktikos katedros atliekamu lietuvių kalbos gramatinių formų dabartinės vartosenos, konkurencijos ir polinkių tyrimu (vadovė doc. dr. Lina Murinienė). Tyrimu siekiama iširti dabartinės lietuvių kalbos gramatinių formų vartosenos ypatumus bei polinkius, įvertinti su kodifikuota norma nesutampančius gramatinio įforminimo atvejus ir atskleisti dabartinėje vartosenoje funkcionuojančių raiškos priemonių konkurenciją.

Pranešime bus aptarta keletas keblesnių skaičiaus formų vartojimo atvejų ir nagrinėjamos priežastys, dėl kurių šio kalbos reiškinių normos dabartinėje vartosenoje svyruoja ir konkuruoja su nenorminiais raiškos variantais. Tyrimui aktualūs gramatinių formų vartojimo ir gramatinio įforminimo atvejai imti iš specialiai projektui sukaupto reprezentatyvaus rašytinės ir sakytinės dabartinės kalbos tekstų korpuso ir papildomų šaltinių: dažnai iš interneto, kitų dabartinės vartosenos tekstų.

Vienas iš nagrinėjamų dalykų – abstrakčiųjų daiktavardžių skaičiaus formų variantai ir norminis jų vertinimas. Dabartinės vartosenos stebėjimas leidžia teigti, kad vienaskaitinių daiktavardžių daugiskaitos vartojimo atvejai linkę plisti: *Stiprėja šalių valstybingumai* (=valstybingumas). *Įmonių pelnai* (=pelnas) *auga sparčiau nei pajamos*. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad ne visada skaičiaus formų pasirinkimas aiškus ir apibrėžtas. Mat abstrakčios reikšmės daiktavardžiai sukonkretėja, todėl jų daugiskaita pateisinama: *pardavimas* ir *pardavimai*; *rizika* ir *rizikos*; *atsakomybė* ir *atsakomybės*.

Kitas pranešime svarstomas klausimas – vengtina vienaskaita, kalbant apie šventes, dienas ir pan. progas, susijusias su tam tikra žmonių grupe (pagal profesiją, specialybę, socialinę padėtį ir pan.): *Spalio 5-oji – Mokytojo (–Mokytojų) diena* (Kalbos patarimai 1, 2002, 21). Reikia

pažymėti, kad šiais atvejais dabartinėje lietuvių kalbos vartosenoje vienskaitos ir daugiskaitos formos vartojamos variantiškai.

SEVERAL CASES OF USAGE OF NUMBER FORMS

The validated norms of the standard language and the examples selected to illustrate them do not always reflect the current situation of the language and do not respond to the needs of language users; therefore, it is appropriate to review certain recommendations, update the limits of norms and errors and establish the relationship between codification and the tendencies of usage apparent in the living language. One of the issues of concern pertaining to the usage of grammatical forms is the standardised usage of the number of nouns. A varying – standard and non-standard – expression of the number of nouns can be found in the actual usage.

The aim of the paper is to analyse certain cases of expression of the category of number of the noun, to point out the major peculiarities of the competitive usage of singular and plural forms in the present-day Lithuanian language.

The paper is based on the research of the current usage, competition and tendencies of Lithuanian grammatical forms which is being carried out by the Department of Lithuanian Linguistics and Didactics of Lithuanian University of Educational Sciences in 2016–2017 (headed by Assoc. Prof. Dr. Lina Murinienė). The research seeks to investigate the peculiarities and tendencies of the usage of grammatical forms of contemporary Lithuanian, to evaluate the cases of grammatical formalisation which are not consistent with the codified norm and to reveal the competition of the means of expression functioning in the current usage.

The paper will discuss several more troublesome cases of usage of number forms and address the reasons explaining why the norms of this linguistic phenomenon vary in the present-day usage and compete with non-standard variants of expression. The cases of usage of grammatical forms and grammatical formalisation relevant for the research were selected from the representative corpus of texts of the written and oral present-day language and additional sources: usually from the Internet and other texts representing the contemporary usage.

One of the issues under consideration is the variants of number forms in abstract nouns and their norm-referenced evaluation. The observation of the current usage leads to the conclusion that the cases of usage of singular nouns in the plural tend to spread: *Stiprėja šalių valstybingumai* (=valstybingumas). *Įmonių pelnai* (=pelnas) *auga sparčiau nei pajamos*. It should also be noted that the difference between number forms is not always clear, and their choice is not so obvious and defined. After all, abstract nouns tend to concretise (they become

divisible; the items denoted by them can be counted); therefore, their plural form can be justified: *pardavimas* and *pardavimai*; *rizika* and *rizikos*; *atsakomybė* and *atsakomybės*.

Yet another topic addressed in the paper is the plural form which should be avoided in case of holidays, days and similar occasions relating to a certain group of people (by profession, speciality, social status, etc.): *Spalio 5-oji – Mokytojo (–Mokytojų) diena* (*Language Advice* 1, 2002, 21). It is noteworthy that in the above cases the singular form and the plural form are used in a variable manner in the contemporary Lithuanian usage.

Anna Daugavet

Saint Petersburg University (Saint Petersburg, Russia)

LIETUVIŲ IR LENKŲ KALBŲ BENDRYBĖS LINGVISTIKOS IR LINGVODIDAKTIKOS ASPEKTAIS

Lietuvių ir lenkų tautų kaimynystė ir glaudūs santykiai nulėmė intensyvius abiejų kalbų kontaktus. Jų pėdsakų išlikę net ir dabartinėje lietuvių bendrinėje kalboje, kur šios bendrybės dažnai nesuvokiamos kaip svetimybės. Todėl jos nepritraukia tyrinėtojų dėmesio skirtingai nuo senuosiuose raštuose ar tarmėse aptinkamų polonizmų. Dalis tokių reiškinių galėjo atsirasti ne tik kaip leksikos bei gramatikos skolinimosi rezultatas, bet ir kaip bendrų, vienam arealui būdingų raidos tendencijų padariny.

Lietuvių ir lenkų kalbų bendrybių pasitaiko įvairiuose kalbos sistemos lygmenyse. Vienas ryškiausių pavyzdžių fonetikos srityje būtų nosinių balsių ir mišriųjų dvigarsių su nosiniais sonantais distribucijos sąlygos (mišrieji dvigarsiai realizuojami prieš sprogstamuosius, o nosiniai balsiai – prieš pučiamuosius priebalsius). Gramatikos bendrybės gali pasireikšti kaip toks pat linksnių ir prielinksnių valdymas (pvz., liet. *Juoktis iš ko*, lenk. *śmiać się z czego*, plg. rus. *smejat' s'a nad čem*). Žodžių darybos srityje įsidėmėtinos darybinės struktūros atžvilgiu vienodos leksemos, pvz., liet. *kartu*, lenk. *razem*; vard. liet. *kartas*, lenk. *raz* 'kartas' (plg. rus. *vmeste*, vard. *mesto* 'vieta'). Pagaliau dabartinėje lietuvių bendrinėje kalboje ne tik gyvai vartojami, bet ir laikomi norma tokie polonizmai kaip, pvz., *fotelis* (lenk. *fotel*), *šalikas* (lenk. *szalik*) ir t. t. Tiesa, kai kurių lietuvių ir lenkų kalbų bendrybių neįmanoma atskirti nuo panašių baltarusių kalbos įtakos padarinių.

Lingvodidaktikos aspektu žinios apie lietuvių ir lenkų kalbų bendrybes gali būti naudingos rusakalbiams studentams, besimokantiems lietuvių kalbos. Intuityviai suprantamos giminiškos lenkų kalbos atitikmenys, paaiškinantys lietuvių kalbos faktus, palengvina lietuvių kalbos žodžių ir konstrukcijų suvokimą.

SIMILARITIES BETWEEN LITHUANIAN AND POLISH IN LIGHT OF LINGUISTICS AND LANGUAGE ACQUISITION

Long-time contacts between Lithuanian and Polish are reflected on various levels of modern Lithuanian but, being part of the standard language, do not attract much attention of researchers, as opposed to those features that are found in old texts and dialects. At least some common traits may be cases of parallel development in the same geographic area. Similarities comprise the distribution of nasal vowels, the use of identical cases and prepositions with certain verbs, common patterns of word formation, as well as borrowed vocabulary. For Russian students of Lithuanian such similarities may be useful as facts of Lithuanian are clarified through their correspondences in the more closely related, and therefore more transparent, Polish language.

Vaida Kamuntavičienė

Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

LDK DAUGIAKULTŪRIŠKUMAS IR PASKUTINIAI EUROPOS PAGONYS XVII A.

LDK daugiakultūriškumo fenomenas nuo seno domina įvairių tautų istorikus, tačiau šis reiškinys vis dar stokoja išsamių tyrimų. Ilgą laiką istoriografijoje dominavusi J. Tazbir prieiga prie tolerancijos problematikos reikalauja revizijos, atsižvelgiant į naujausius B. Kaplan, D. Frick ir kt. istorikų tyrimus, atkreipiant dėmesį į vokiečių istoriografijos suformuluotą konfesionalizacijos paradigmą ir jos galimybes taikyti LDK visuomenei.

Šiame istoriografiniame kontekste ketinama pristatyti XVII a. Vilniaus vyskupijos parapijų vizitacijų medžiagoje pastebėtą visuomenės grupę, vadintą Stara Litwa (Senoji Lietuva), nepriklausiusią jokiai konfesinei bažnyčiai, gyvenusią pagal iš protėvių paveldėtus papročius, nesilaikiusią Grigaliaus kalendoriaus ir pan., aptarti jos likimą.

Vidas Kavaliauskas, Lorena Shamatava, Giorgi Abramishvili

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

Georgian Technical University (Tbilisi, Georgia)

LIETUVIŲ POEZIJA IR DAINOS – KAIP VIENAS IŠ BŪDŲ MOKYTIS LIETUVIŲ KALBOS

Vienas iš lietuvių kalbos, kaip užsienio kalbos, mokymosi būdų – mokymasis lietuviškų dainų ir eilėraščių. Gruzijos technikos universiteto Lietuvių kalbos ir kultūros centro studentai

guzinai yra išmokę dainuoti 18 lietuviškų dainų, deklamuoti daug eilėraščių. Tai puikus būdas realiai patiems dalyvauti lietuvių kultūroje ir tuo pat metu plėsti lietuvių kalbos žodyną, vartoti įvairesnes sintaksines konstrukcijas, plėtoti lietuvių kalbos vartojimo įgūdžius.

Lietuvių kalbos ir kultūros centras 2014, 2015 ir 2017 m. organizavo „Poezijos pavasario“ renginius Gruzijoje. Renginiai vyko įvairiose Gruzijos vietose: Tbilisyje, Kobuletyje, Telavyje, Čargalyje, Boržomyje, Ambrolauryje. Juose dalyvavo gausus būrys lietuvių (Antanas A. Jonynas, Vladas Braziūnas, Liutauras Degėsys, Donatas Petrošius, Marius Burokas, Viktoras Rudžianskas, Violeta Šoblinskaitė, Gasparas Aleksa, Gytis Norvilas, Mindaugas Valiukas, Renalda Mačiulskienė) ir gruzinų poetų, vyko poetiniai skaitymai lietuvių ir gruzinų kalbomis. Lietuvių poeziją skaitė ir lietuviai, gyvenantys Gruzijoje, ir Lituanistikos centro studentai. Poetinius skaitymus pajvairino studentų gruzinų atliekamos lietuviškos dainos.

Studentų atliekamos dainos ir skaitoma lietuviška poezija, be abejo, turėjo ir didaktinius tikslus. Publicistinės bei literatūrinės–muzikinės kompozicijos sujungia visą medžiagą į vientisą scenos kūrinį, eilėraštis ar daina suvokiami sinchroniškai „dalyvaujant“ regai ir klausai, emocijai ir refleksijai.

Raiškiajam skaitymui ar dainavimui itin svarbus akustinis mokymo principas – dėmesys jo ritminei ir garsinei sandarai (klausymas – girdėjimas, stebėjimas – analizė). Studento skaitymas ar dainavimas rodo, kaip jis suvokia eilėraščio / dainos emocinį turinį, sintaksinę, garsinę ir ritminę kalbos sandarą, jos grafinę išraišką ir geba rasti adekvačias garsinės raiškos priemones atskleisti suvoktai teksto prasmei. Rengiantis šventei, mokantis eilėraščių ir dainų, daug dėmesio buvo skiriama taisyklingam žodžių kirčiavimui ir pavyzdinei tarčiai. Dėl svetimų kalbų įtakos gali būti naikinama tvirtapradės ir tvirtagalės priegaidės opozicija bet kokios sandaros kirčiuotuose skiemenyse. Gruzinų kalboje nėra priegaidžių, todėl reikėjo įdėti nemažai pastangų lavinant priegaidžių tarimą, stengtis, kad skaitomi eilėraščiai ar dainuojamos dainos skambėtų gražia ir taisyklinga lietuvių kalba.

„Poezijos pavasario“ renginiai tampa didele ir gražia Lietuvos ir Gruzijos draugystės švente.

Asta Kazlauskienė
Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania)

LITHUANIAN RHYTHM IN THE CONTEXT OF THE WORLD'S LANGUAGES

The rhythm of a language is an interesting phenomenon that concerns many areas (linguistics, literary science, musicology, language teachers, etc.). However, it is difficult to

identify and analyse various features of the rhythm, even harder to learn L2 rhythm, especially if the rhythm of L1 and L2 are very different.

The aim of the presentation is to discuss how languages are classified according to the rhythm and the place of Lithuanian rhythm in the context of the world's languages.

A rhythm as attribute of spoken language may be investigated from the perspective of phonetics (precisely acoustics) and phonology. The investigation of acoustic characteristics of the rhythm became more active only in the eighties of the 20th century. From phonetics point of view the languages in terms of the rhythm are divided into three categories: *stress-timed*, *syllable-timed*, and *mora-timed*. Stresses seem to occur at regular temporal intervals in *stress-timed* languages (Germanic languages, many Slavic languages, etc.), while syllables seem to have similar duration in *syllable-timed* (many Romance and Chinese languages, Turkish, etc.) or the duration of every mora is equal in *mora-timed* languages (Japanese). Scientists calculate duration and complexity of consonant clusters, level of vowel reduction, and other acoustic correlators to identify the group of the rhythm. The analysis of before mentioned acoustics metrics show that the Lithuanian language is in an intermediate position between stress-timed and syllable-timed languages but it is closer to the stress-timed languages. Consequently, Lithuanian language teachers who teach French, Italian, Spanish and other people should pay attention to Lithuanian stress-timed rhythm.

Metrical phonology started at a similar time as an acoustic analyses of speech rhythm. The development of generative phonology was the greatest impetus on the origin of metrical phonology which is theory of stress location. A main unit is a foot in this theory. The foot can be unbounded and binary. It depends on the existence / absence of secondary stress. If secondary stress exists, it is a high probability that language has binary feet. According to the arrangement of feet, languages are classified into two typological groups of the rhythm: iambic and trochaic. The phonological analysis and interpretation of the Lithuanian language rhythm face problems that still remain unsolved. The major problem is the existence or absence of secondary rhythmical stress. According to individual researches it could be assumed that if these stresses exist in Lithuanian, they are not prominent. Therefore, we can only talk about unbounded feet. Thus, Lithuanian is different from Latvian, Estonian, Finnish, Polish, Czech, Hungarian, Modern Greek, English, German, and other languages which are characterized as trochaic rhythm languages.

Rhythm is not the first necessity linguistic phenomenon which L2 learners have to learn. However, main stress is very prominent and accentuation mistakes are noticeable in language which does not have rhythmic secondary stress. For this reason, teachers and learners should pay close attention to the rhythm of L2.

Gintautas Kundrotas

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

**JURGOS IVANAUSKAITĖS GARSŲ PASAULIS (ROMANE „MIEGANČIŪJŲ
DRUGELIŲ TVIRTOVĖ“): INTONACINIŲ-GARSINIŲ PRIEMONIŲ RAIŠKOS
YPATUMAI MENINIAME TEKSTE**

Rašytinėje kalboje lietuvių autoriai vartoja specialias sakinės kalbos raiškos priemones ir būdus. Dažniausiai tai yra žodiniai komentarai, veikėjų balso (tono) charakteristikos, tikslinančios konkrečios intonacijos suvokimą tekste.

Nesunku pastebėti, kad grožinės literatūros tekste lietuvių autoriai intonaciją, kitas garsines sakinės kalbos priemones nurodo skirtingai ir nevienodai dažnai. Kai kurie jas beveik visiškai ignoruoja, kiti „girdi“ ir pažymi pačius ryškiausius ir universaliausius jos etalonus. Treti intonaciją komentuoja retai, bet labai subtiliai, dar kiti maksimaliai tiksliai nurodo beveik kiekvieno „išarto“ sakinio pasakymo būdą, pažymi ne tik svarbias autoriui reikšmes, emocijas, jų derinius ir atspalvius, bet ir konkrečias intonacines-garsines raiškos priemones.

Jurga Ivanauskaitė iš lietuvių autorių išsiskiria ypatingu dėmesingumu. Ji nurodo, kaip skambėjo balsas, kaip buvo išarta, pasakyta arba suprasta personažo frazė monologe ar dialoge, rašytiniame tekste siekia maksimalaus sakinės kalbos suvokimo. Vienas iš labiausiai „įgarsintų“ jos kūrinių yra romanas „Miegančiųjų drugelių tvirtovė“ (2005). Maždaug pusę romano teksto (439 p.) sudaro personažų dialogai. Galima sakyti, visų jų pasakymo garsinius-intonacinius ypatumus autorė papildomai tikslina ir komentuoja. Vadinamuosius „kalbėjimo veiksmažodžius“, mažai informatyvius, tokius kaip *pasakyti*, *paklausti*, *atsakyti*, ji keičia žodžių junginiais su būdvardžiais ir prieveiksmiais, kurie maksimaliai tiksliai nurodo, **kas ir kaip** buvo pasakyta. Pavyzdžiui: *staiga pareiškė* (289); *oriai pareiškia* (325); *žvaliai atsakau* (295); *ramiai atsako* (297, 372); *lengviau atsidususi sako* (299); *staiga klausia* (377).

Tokiu būdu J. Ivanauskaitė nurodo garsinius-intonacinius pasakymo ypatumus ir / arba tokio pasakymo atsiradimo („įgarsinimo“) priežastis:

balso stiprumo laipsnį: *šaukia* (344), *sušnibždėjo* (35, 71, 108, 347, 371, 373), *riktelti* (314, 372), *pratrūkstau* (336), *atrėžė* (91), *sušunka* (368), *pareiškė* (21, 22), *prabilo* (21);

pasakymo trukmės ir tempo charakteristikas: *tarstelėjo* (28, 96), *skubiai atšoviau* (37), *atšoviau* (44, 224), *išpyškino* (42, 99, 217, 272, 376), *pratrūkiau* (68), *leptelėjo* (86), *burbtelėjo* (98), *nutėšiau* (122), *greitakalbe prapliupo* (161), *prapliumpa* (344), *riktelėjau* (248);

pasakymo tono aukščio ir tembro charakteristikas: *suspinga* (328, 345), *klykė* (226, 377), *dudena* (21, 22, 376), *cyptelėjau* (19), *cyptelti* (315), *sušvokštė* (241), *isteriškai suriko* (243), *rėkte išrėkiu* (351), *ugninga tirada* (59), *suklinka* (434), *įsikirščiavus dėščiau* (59);

artikuliacijos ypatumus: *sušveplavo* (71), *sumurmu pro sukąstus dantis* (337), *sumurmėjo* (28, 56, 87, 105, 108, 212), *lepteliu* (393, 427), *lamenti* (41, 90, 267, 272, 310), *suvapėjau* (42), *raportavo* (113), *sukomandavo* (137), *kamantinėjo* (241), *išskiemenuoti* (322), *tarė* (218), *vapėti* (279, 282, 297).

Pranešime apibendrinti beveik dvidešimt pasakymo garsinių-intonacinių charakteristikų tipų, J. Ivanauskaitės pavartotų romano tekste.

THE WORLD OF SOUNDS IN JURGA IVANAUSKAITĖ'S CREATION (THE NOVEL "THE FORTRESS OF SLEEPING BUTTERFLIES"): PECULIARITIES OF INTONATION AND SOUND IN A TEXT OF ARTS

Lithuanian writers employ special means and ways of the expression of oral speech in the written language. Most often they include oral commentaries, or voice (tone) characteristics of characters that specify the perception of a specific intonation in a text.

It is noteworthy that Lithuanian authors specify intonation and other phonic means of oral speech differently in fiction texts: some authors ignore them completely, whereas others "hear" and note the most distinctive and universal benchmarks. Some writers comment on intonation rarely, yet in a very subtle way, whereas others designate the way of "pronouncing" every utterance precisely noting not only meanings and emotions, their combinations and shades that are important for the author, but also specific means of intonation and sound expression.

Among Lithuanian writers, Jurga Ivanauskaitė is distinguished by her particular attention to the sound of the voice, the pronounced, uttered or perceived utterances in characters' monologues or dialogues, as well as by her striving for the maximum perception of oral speech in the written text. One of her best "voiced" novels is "The Fortress of Sleeping Butterflies" (Lith. "Miegančiųjų drugelių tvirtovė", 2005). Nearly a half of the novel (439 pages) comprises dialogues of the characters. The writer specifies and comments on the peculiarities of sound and intonation of nearly all the utterances. The verbs of saying that are not informative enough, such as "to tell", "to ask" and "to answer", are replaced by lexical combinations including adjectives and adverbs that reveal **what** and **how** has been said to the utmost, for instance, "*staiga pareiškė*" ("claimed *all of a sudden*") (289); "*oriai pareiškia*" ("*decorously* claims") (325); "*žvaliai atsakau*" ("I answer *friskly*") (295); "*ramiai atsako*" ("answers *calmly*") (297,372); "*lengviau atsidususi sako*" ("she *sighs with ease* and says") (299); "*staiga klausia*" ("*suddenly* asks") (377).

In this way, J. Ivanauskaitė specifies the intonation and sound peculiarities of an utterance and/or the reasons of their emergence (“voicing”):

The level of the strength of the voice: *šaukia* (“shouted”) (344), *sušnibždėjo* (“whispered”) (35, 71, 108, 347, 371, 373), *riktelti* (“yell out”) (314, 372), *pratrūkstu* (“burst out”) (336), *atrėžė* (“snapped out”) (91), *sušunka* (“exclaimed”) (368), *pareiškė* (“claimed”) (21, 22), *prabilo* (“piped up”) (21);

The length of the utterance and tempo characteristics: *tarstelėjo* (“uttered”) (28, 96), *skubiai atšoviau* (“I retorted *hastily*”) (37), *atšoviau* (“I retorted”) (44, 224), *išpyškino* (“blurted out”) (42, 99, 217, 272, 376), *pratrūkau* (“I burst out”) (68); *leptelėjo* (“ripped out”) (86), *burbtelėjo* (“grumbled”) (98), *nutęsiau* (“drawled”) (122), *greitakalbe prapliupo* (“pattered”) (161), *prapliumpa* (“burst out”) (344) *riktelėjau* (“yelled out”) (248);

Characteristics of the pitch and timbre of the voice: *suspinga* (“uttered a shriek”) (328, 345), *klykė* (“screamed”) (226, 377), *dudena* (“rumbled”) (21, 22, 376), *cyptelėjau* (“I peeped”) (19), *cyptelti* (“to peep”) (315), *sušvokštė* (“panted”) (241), *isteriškai suriko* (“hysterically cried”) (243), *rėkte išrėkiu* (“yelled”) (351), *ugninga tirada* (“fiery tirade”) (59), *suklinka* (“gave a scream”) (434), *įsikirščiauvus dėščiau* (“I heatedly reported”) (59);

Peculiarities of articulation: *sušveplavo* (“lisped”) (71), *sumurmu pro sukąstus dantis* (“muttered through clenched teeth”) (337); *sumurmėjo* (“muttered”) (28, 56, 87, 105, 108, 212), *leptelii* (“ripped out”) (393, 427), *lamenti* (“mumbled”) (41, 90, 267, 272, 310), *suvapėjau* (“babbled”) (42), *raportavo* (“reported”) (113), *sukomandavo* (“commanded”) (137), *kamantinėjo* (“interrogated”) (241); *išskiemenuoti* (“uttered in syllables”) (322), *tarė* (“uttered”) (218), *vapėti* (“to babble”) (279, 282, 297).

The current presentation summarises nearly twenty types of intonation and sound characteristics of utterances in the text of J. Ivanauskaitė’s novel.

Violeta Lopetienė, Natalia Likhina

Immanuel Kant Baltic Federal University (Kaliningrad, Russia)

**KRISTIJONO DONELAIČIO LITERATŪRINIO MUZIEJAUS
TOLMINKIEMYJE (ČISTYJE PRUDY) VAIDMUO
KALININGRADO SRITIES KULTŪRINIAME GYVENIME**

I. Optimistinis požiūris į regiono kultūrą. Labiausiai į vakarus nutolusiame Rusijos regione, Kaliningrado srityje, 1946 m. įkurtoje buvusiose Rytų Prūsijos žemėse, susipynė globalizacijos ir regioniniai procesai, kurie atsispindi savitoje šios teritorijos kultūroje. Kultūrinio paveldo ir šiandieninės kultūrinės Kaliningrado srities erdvės unikalumą formuoja

arti esanti valstybės siena, daugiatautiškumas, religijų įvairovė. Būtent čia ypač aktualios istorinių šaknų, kultūrinio identiteto paieškos ir kultūrų dialogo problemos, todėl tenka analizuoti nepaprastą sociokultūrinę situaciją, specifinėmis sąlygomis besikuriančią „svetimame dirvožemyje“. Labiausiai į vakarus nutolusio Rusijos regiono kultūrinės problemos reikšmingos ne tik dėl jų kitoniškumo, palyginti su kitais Rusijos regionais, bet ir todėl, kad čia labiausiai jaučiama rusų pasaulio ir vakarų civilizacijos sąveika. Naujas, laisvas nuo ideologinio spaudimo Kaliningrado srities gyventojų kultūrinės savimonės raidos etapas reikalauja išsamesnės analizės ir kultūrologinio apibendrinimo.

Kaliningrado filosofų, istorikų, sociologų, kraštotyrininkų darbuose ne kartą (pradedant IX dešimtmečiu) išsakyta mintis, kad Kaliningrado srityje aktyviai sąveikauja trys kultūros: baltų, vokiečių ir slavų. Kitos kultūros vertybių pažinimas kuria naują kultūrų sintezę ir dėl to kuriasi savita subkultūra.

Regioninės subkultūros formavimosi procese jungiamąja grandimi, padedančia įprasminti ir įtvirtinti kultūrinėje erdvėje ženklų ir simbolių kodus bei sudėlioti reikšminių įvykių seką, vedančią link tradicijos susiformavimo, tapo literatūra. Literatūrinėje kūryboje, literatūriniuose tekstuose, literatūriniuose įvykiuose susipynė regiono kultūrą vienijančios temos: „sava“ ir „svetima“, „Kionigsbergas – Karaliaučius – Kaliningradas“, jūra, gintaras, Kanto ir Gofmano gyvenimas ir kūryba.

Įvykiai, kurie darė įtaką regiono kultūrai: „Albertinos“ 450-ojo jubiliejaus iškilmės (1994), A. Puškino 200-osios metinės (1999), Tilžės taikos 200 metų sukaktis (2007), F. Šopeno 200 metinės (2010), Karo su Napoleonu 200 metinės (2012). Nuo 2001 m. organizuojamos „Literatūros dienos“, nuo 2006 m. – „Muziejų naktis“. Vyksta muzikos festivaliai: „Baltijos sezonai“, „Baltijos debiutai“, „Gintarinis vėrinys“, „Bachosluženije“, „Rusų muzika prie Baltijos“, M. Tariverdijevio festivalis konkursas, džiaz festivalis „Don Čento“. Minėtini kino teatro „Zaria“ organizuojami kino festivaliai ir kt. Ypač reikšmingu kultūriniu įvykiu, turėjusiu svarią tarptautinę reikšmę, tapo K. Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimas (2014).

II. K. Donelaičio muziejaus vaidmuo saugant, puoselėjant ir pristatant lietuvių literatūros klasiko kūrybą šiuolaikiniam Kaliningrado srities gyventojui. Lietuvių literatūros klasiko K. Donelaičio muziejus (Kaliningrado srities istorijos ir meno muziejaus filialas) Rusijos federacijos Kaliningrado srities Čistyje Prudy gyvenvietėje atidarytas 1979 m. spalio 11 d. Tai vienintelis Kaliningrado srityje esantis literatūrinis muziejus.

1988 m. atidarytas restauruotas Pastoriaus namas, kuriame K. Donelaitis rašė savo garsiosios poemos eilutes.

K. Donelaičio vardas krašto istorijoje visada minimas greta I. Kanto, E. T. A. Hofmano. Kaliningrado srities istorijos ir meno muziejaus filialo K. Donelaičio literatūrinio muziejaus darbuotojai stengiasi saugoti ir puoselėti lietuvių klasiko kultūrinį palikimą bei garsinti poeto vardą srityje ir toli už jos ribų. Nuo pirmųjų savo gyvavimo dienų muziejus tapo svarbiu kultūros židiniu, kurį lanko ne tik Kaliningrado, bet ir kitų Rusijos sričių gyventojai, turistai iš Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Baltarusijos. Čia vyksta literatūriniai skaitymai, „Poezijos pavasaris“, „Poetinis ruduo“. Reguliariai organizuojamos parodos, dailininkų plenerai, lietuvių kalbą besimokančių srities moksleivių literatūrinės popietės. Kaliningrado ir Lietuvos kūrybinės inteligentijos dėka atsodintas K. Donelaičio vaismedžių sodas.

Jau 35 metus, nuo pat atidarymo, muziejui vadovauja Liudmila Silova. Už ilgametį pasiaukojamą darbą bei Lietuvos ir Rusijos draugiškų santykių puoselėjimą L. Silova buvo apdovanota Vytauto Didžiojo ordinu. Už indėlį į regiono kultūros plėtrą direktorei įteiktas medalis „Už nuopelnus Kaliningrado sričiai“.

Pasitinkant K. Donelaičio 300-ąsias gimimo metines, buvo parengtas renginių, skirtų jubiliejui paminėti, planas (2012–2014 m). Apie šiuos renginius plačiau bus kalbama pranešime.

Minėtina ir tai, kad, vykdant akciją „Liaudies knyga“ („Народная книга“), jos dalyviams išdalytas naujas K. Donelaičio poemos „Metai“ leidimas (poema išversta į rusų kalbą) su vertėjo S. Isajevo autografu. Iš viso išleista 1 000 poemos egzempliorių.

Galima manyti, kad K. Donelaičio memorialinis kompleksas galėtų tapti reikšmingu tarpkultūrinio ir tarptautinio bendradarbiavimo centru.

IMPACT OF KRISTIJONAS DONELAITIS' LITERATURE MUSEUM IN TOLMINKIEMIS (CHISTIJE PRUDY) IN KALININGRAD DISTRICT'S CULTURAL LIFE

I. Optimistic approach to the district's culture. The process of globalization and local matters have weaved tightly together in this furthest West region of Russia, Kaliningrad, from 1946, former East Prussia. The unique atmosphere of this region has been formed by a range of features, such as close location to the state border, multiethnic population, and religious diversity. In this particular area the search for cultural identity, historical roots and challenges of cultural dialogue is very important. That's why analyzing this extraordinary situation, which occurs in specific conditions of “our and theirs” deserves a closer look. The cultural challenges of this specific region of Russia are interesting not only for its uniqueness in comparison with other regions of the country but also because of the fact that here West and East culture tightly interact together. What is more, the cultural awareness of people from this

region, being free from ideological suppression, requires more attentive analysis and cultural assumption.

Starting with the 19th century, many philosophers, historicists and sociologists expressed the idea of close interaction among the Baltic, German and Slavic nations. The ability to learn about and accept a different nation's values creates a new synthesis of cultures, a new subculture.

Literature has become one of the most significant aspects of culture, implanting symbolic codes in this cultural area and also to range the flow of essential events. Many written texts, events, the whole literature holds the theme of “our and theirs”, “Konigsberg – Karaliaucius – Kaliningrad”, sea and amber, life and works by I. Kant and E. T. A. Hofman.

The following events had a great impact on the region's cultural life: “Albertina's” 450 year anniversary (1994), A. S. Pushkin's 200 year anniversary (1999), Tilze's Peace Pact anniversary (2007), F. Chopin's 200 year anniversary (2010), War with Napoleon 200 year anniversary (2012). Since 2001 we've been arranging “Literature Days”, since 2006 – “Museum Nights”, Music Festivals, such as “The Baltic Seasons”, “Baltic Debuts”, “Beads of Amber”, “Bachsluzenije”, “Russian Music at the Baltic”, M. Tariverdijv Contest, Jazz Festival “Don Chento”, Cinema Festivals, arranged by the Cinema “Zaria” and many more. An exceptionally bright cultural event to mention was K. Donelaitis' 300 year anniversary (2014).

II. Role of K. Donelaitis' Literature Museum in Cherishing and Preservation of Lithuanian Literary Classics' Works and Presentation of them to the Inhabitants of Kaliningrad Area. Lithuanian Literary Classics' Museum was opened in 1979, October 11th in Chistije Prudy, as a department of Kaliningrad District History and Art Museum. That's the only literary museum in the district.

The Priest's House, where K. Donelaitis wrote his famous work “Metai”, was renovated in 1988. Since then, the Museum has become an important centre of the regions cultural life, visited not only by local people but also by tourists from all Russia, Lithuania, Poland, Germany, Belorussia. There are many cultural events arranged in here, “Literature Reciting”, “Spring of Poetry”, “Poetical Autumn”, exhibitions, Artists' Workshops, to mention just a few. Here are held literature afternoons for those who study Lithuanian. The Orchard of Donelaitis was replanted by joint effort of Russian and Lithuanian intelligence. The name of K. Donelaitis stands next to such names as I. Kant, E. T. A. Hofman.

Liudmila Silova has been the Director of the Museum for 35 years, since the day it was opened. Thanks to this, name of Chistije Prudy now is known much wider. L. Silova was rewarded with the Ordain of Vytautas the Magnus for her long lasting and devoted job cherishing the literary heritage and friendship between the two nations. She was also rewarded

with the Medal for Merit in Kaliningrad District for her input in the region's cultural flourishing.

Translation of K. Donelaitis' Works: the participants of the action "People's Book" («Narodnaja Kniga») were handed a new translation of "Metai" ("Years") into Russian with the translators S. Izajev's autograph. Edition of 1 000 books is available now.

Staff of the Department of Kaliningrad District History and Art Museum heartily cherish the heritage of the Lithuanian literacy classics' works and put much effort into spreading the good news about it. For this reason the Museum could become the centre of international and cultural cooperation.

Geda Montvilaitė-Sabaitienė
Charles University (Prague, Czechia)

ŽAIDIMAS KALBA
R. GAVELIO APSAKYME *TAIKOS BALANDIS*

Pranešime kalbama apie vieno žymiausių dvidešimtojo amžiaus pabaigos lietuvių rašytojų Ričardo Gavelio apsakymą *Taikos balandis*. Nors paprastai prozininkas yra pristatomas kaip intelektualinio romano atstovas, jo smulkioji proza yra ne mažiau įdomi. Būtent šio žanro kūriniais R. Gavelis pradėjo savo literatūrinį kelią.

Anot filosofo Leonido Donskio (<http://blog.delfi.lt/donskis/7844/>), Ričardo Gavelio būta unikalaus atvejo jau vien todėl, kad R. Gavelis bene vienintelis iš visų šiuolaikinių Lietuvos rašytojų buvo polemikas iš pašaūkimo, intelektualinis provokatorius bei nuoseklus visuomenės ir kultūros kritikas.

Jau nemažai kalbėta apie R. Gavelio kūrybos prasmes, tačiau kalbos požiūriu į rašytojo tekstus žvelgiama dar nedrąsiai. Prozininkui buvo labai svarbus profesionalumas. Sau ir, ko gero, kitiems jis kėlė labai aukštus reikalavimus. Almis Grybauskas prisiminimams apie R. Gavelį skirtoje knygoje *Bliuzas Ričardui Gaveliui* rašo, jog „jis sakėsi kasdien įdėmiai perskaitęs bent po puslapį [Didžiojo lietuvių kalbos žodyno], nes turįs gerinti skurdoką savo leksiką“ (Grybauskas, 2007, 89). Būtent ši mintis ir paskatino į rašytojo tekstą pažvelgti kalbos turtingumo požiūriu.

Apsakyme *Taikos balandis* iš tiesų nesibodima vartoti retų žodžių, archaizmų, kai kada ir žargoninės leksikos. Labai įdomiai į teksto audinį įkonstruojami frazeologizmai, kuriems, paliekant įprastą reikšmę, pridedama ir naujų prasmų. Taip ne tik praturtinama semantinė teksto plotmė, bet ir kuriamas savitas stilius. Kita vertus, tokį sąmoningą teksto „vėrimą“ iš pasiruoštų iš anksto kalbos karolių atidžiai skaitant vis dėlto galima pastebėti. Kyla klausimas, ar

kūrėjas susidoroja su pačiam sau iškelta užduotimi? Išanalizavus tekstą galima daryti tam tikrus apibendrinimus.

Šio pranešimo tikslas – ne tik atskleisti nenuginčijamą faktą, kad rašytojo žodynas yra platus ir įdomus, bet ir pamėginti įvertinti, kiek tokiu būdu intelektualiai provokuojamas skaitytojas ir kokią įtaką toks žaidimas kalba daro literatūrinei kūrinio vertei.

LANGUAGE PLAY IN R. GAVELIS' SHORT STORY "THE DOVE OF PEACE"

The report talks about a short story called "The Dove of Peace" by one of the most famous Lithuanian writers of the 20th century Ričardas Gavelis. Although usually the prose writer is presented as a representative of the intellectual novel, his short stories are no less interesting. Gavelis started his literary path with works of exactly this genre. According to philosopher Leonidas Donskis, Ričardas Gavelis was a unique case for the simple reason that out of all the contemporary Lithuanian authors he was probably the only natural born polemicist, an intellectual provocateur and a consistent social and cultural critic.

The meaning of Gavelis' works has been sufficiently discussed, however, in terms of language his texts have been reflected upon rather timidly. Professionalism was very important to the prose writer. He raised very high demands for himself and most likely others. In the memoirs dedicated to the memory of R. Gavelis, titled "Bliuzas Ričardui Gaveliui", Almis Grybauskas writes that "he said he would diligently read at least a page daily [of the Great dictionary of the Lithuanian language], because he felt obligated to improve his rather scarce vocabulary". This exact thought had encouraged an overview of the author's text in light of its abundant language.

Rare words and archaic phrases are scarcely avoided in the short story "The Dove of Peace", sometimes even jargonistic lexicology is used. Phraseologisms are embedded into the text's fabric in a very interesting way, which, if left with the original meaning, adds new implications. As a result, not only does the semantic plateau of the text become enriched, but also a distinct style is developed. On the other hand, a conscious "beading" of the text from selected pellets can be noticed if read attentively. A question occurs, does the author deal with this self-imposed objective? After analysing the text, it is safe to make certain generalizations.

The aim of this report is not only to uncover the undeniable fact that the author's vocabulary is broad and interesting. It is also an attempt to evaluate how much the reader is provoked intellectually and what kind of influence does such a play on language impose on the work's literary value.

Romuald Narunec

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

MYKOLO SLUCKIO KŪRYBOS LENKIŠKIEJI KONTEKSTAI

Mykolo Sluckio (1928–2013) kūryba buvo ypač populiari Sovietų Lietuvoje. Pasak rašytojo, literatūros tyrinėtojo Vytauto Martinkaus, M. Sluckio romanisto žvaigždė švietė Lietuvoje tris dešimtmečius: „Tai buvo priklausomybės laikų literatūros reiškiny, kurį kritika iš naujo kada nors vėl apmąstys. Istorikai, manyčiau, turės pasiginčyti, ko vertas, tarkim „Adomo obuolys“. Esu tikras, kad nepavyks jo išbraukti iš lietuvių romano metraščio. Ne vienos Sluckio sovietinės knygos „šešėlyje“ – daug dabarties prozos fenomenų.“ Nepriklausomoje Lietuvoje dėmesys M. Sluckio kūriniam sumažėjo, nors, literatūros kritikų nuomone, reikėtų dar kartą įvertinti kai kuriuos jo romanus. Apie M. Sluckio kūrybą rašė Vytautas Kubilius, Algis Kalėda, Petras Bražėnas, Algimantas Bučys.

„Mano atmintyje M. Sluckis liks kaip talentingas žmogus, atsidūręs tarp ideologijos smagračių, kurie tiek jo likimui, tiek kūrybai primetė savotišką dvilypumą, – sako literatūros kritikas Algimantas Bučys. – Dabartinė leidėjų, kritikų ir istorikų karta turėtų stengtis atskirti, kas M. Sluckio kūryboje skirta ideologijai, o kas Dievui. Pastarąjį dalyką vertėtų išsaugoti. Ne tokie mes turtuoliai, kad švaistytumės. Atmesti vis dėlto lengviausia.“

Pranešimo tikslas – aptarti M. Sluckio kūrybos lenkiškuosius motyvus, kurie iki šiol nebuvo nagrinėjami. Keliuose M. Sluckio romanuose yra lenkiškų akcentų. Romane „Geri namai“ – tai nauja Vieversėlių vaikų namų auklėtinė lenkaitė Jadvyga, romane „Kelionė į kalnus ir atgal“ vienas iš veikėjų sveikinasi lenkiškai, romane „Uostas mano – neramus“ kioskininkė ponija Vanda palieka herojaus uošvei lenkų žurnalą „Kobieta i życie“, Miglė pasakoja apie planuotą apsilankymą „Sopote, ištaigingame Lenkijos kurorte“. Lenkiškų akcentų pasirodo rašytojo kūryboje reguliariai nuo 1955 iki 1981 metų.

THE POLISH CONTEXT OF MYKOLAS SLUCKIS' CREATION

The creation of Mykolas Sluckis (1928–2013) was particularly popular in Lithuania in the Soviet times. According to the writer and literary reviewer Vytautas Martinkus, as a novelist Sluckis enjoyed his popularity in Lithuania over three decades: “It was a phenomenon of the literature of dependence that would be reconsidered by critics in the future. I believe historians would have to argue the value of, say, “Adomo obuolys” (*Adam's Apple*). I am sure that it cannot be eliminated from the chronicles of the Lithuanian novel. A lot of phenomena of contemporary prose occurred “in the shadow” of some Soviet books of Sluckis”.

The interest in the works of Sluckis decreased in Independent Lithuania, though according to critics, some of his novels should be reconsidered. Sluckis' creation was explored by Vytautas Kubilius, Algis Kalėda, Petras Bražėnas and Algimantas Bučys.

“In my memory, M. Sluckis will stay as a talented person, who appeared between the flywheels that added certain ambivalence to both his destiny and his life,” says the literary critic Algimantas Bučys. “The current generation of publishers, critics and historians should try to distinguish what was meant for ideology and what was devoted to God in M. Sluckis' creation. The latter should be retained. We are not so rich as to waste. Yet, it is easiest to reject everything”.

The aim of the presentation is to discuss the Polish motifs in the creation of Sluckis, which have not been discussed so far. Polish motifs appear in several novels written by Sluckis. In the novel “Geri namai” (*Good Home*), Jadvyga, a new girl in Vieversėliai children's foster home is Polish, in “Kelionė į kalnus ir atgal” (*A Trip to the Mountains and Back*), one of the characters uses a Polish greeting, whereas in “Uostas mano – neramus” (*My Restless Haven*), the news agent Vanda gives the Polish magazine “Kobieta i życie” to the mother-in-law of the main character. Miglė tells about the planned visit to “Sopot, the polish resort”.

Polish motifs regularly appeared in the creation of the novelist from 1955 to 1981.

Ona Petrėnienė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

LEKSIINĖS STILIAUS FIGŪROS LIETUVIŲ MOKSLO POPULIARINAMUOSIUOSE TEKSTUOSE

Mokslo populiarinamaisiais tekštais siekiama ne tik propaguoti naujoves, bet ir ugdyti visuomenės susidomėjimą mokslu, todėl šių tekstų autoriai objektyvų turinį plačiau visuomenei pateikia savitomis kalbos raiškos priemonėmis, kuria savitą dėstymo būdą, neretai nutoldami nuo pakankamai griežto mokslinio stiliaus kanonų.

Ekspresinių raiškos priemonių vartojimas atitinka mokslo populiarinamųjų tekstų turinį, tikslus, komunikacinę intenciją, todėl šių priemonių vartojimas šalia moksliskumo principą realizuojančių kalbos vienetų yra motyvuotas. Mokslo populiarinamuosiuose tekstuose ekspresiniai kalbos vienetai yra ne tik būtina efektyvios komunikacijos sąlyga, bet ir padeda sustiprinti argumentaciją, suvokti sudėtingą turinį. Ekspresinėmis priemonėmis tikslinama pateikiama informacija, ji tampa lengvai suprantama ir įtikinama, o tai itin svarbu orientuojantis į neapibrėžtą adresatą.

Siekiant atskleisti mokslo populiarinamųjų tekstų savitumą, pranešime analizuojamos vienos iš gausiausiai tirtuose tekstuose vartojamų ekspresinių raiškos priemonių – leksinės stiliaus figūros. Tiriama medžiaga rinkta iš pastarąjį dešimtmetį spausdintų lietuvių autorių mokslo populiarinamųjų tekstų.

Kaip rodo tyrimo duomenys, leksinės stiliaus figūros (palyginimai, metaforos, metonimijos ir kt.) mokslo populiarinamuosiuose tekstuose pirmiausia atlieka poveikio funkciją. Viena iš svarbiausių šių priemonių atliekamų funkcijų – estetinė – tiriamuosiuose tekstuose yra antrinė. Mokslo populiarinamuosiuose tekstuose svarbi ir šių priemonių galimybė lakoniškai perteikti faktinę informaciją.

Pastebėta, kad mokslo populiarinamųjų tekstų autoriai pirmenybę teikia sisteminiams kalbos išraiškos priemonėms, t. y. stilistinėms priemonėms, kurių tiesiogines reikšmes galima lengvai suvokti, nebūtina atsižvelgti į kontekstą. Kontekstinių, individualių stiliaus priemonių, pavartotų tik tam tikroje kalbėjimo situacijoje, tiriamuosiuose tekstuose esama mažiau, nes skirtingo amžiaus ar išsilavinimo skaitytojai gali nevienodai interpretuoti tokių priemonių reikšmes. Reikšmės perkėlimas dažniausiai grindžiamas fizine patirtimi (bendravimu, kasdienybės daiktais, veiksmais, įvykiais ir kt.), orientuojamasi į buitinį pasaulio suvokimą, kuris būdingas šių tekstų adresatui.

Leksinės stiliaus figūros mokslo populiarinamuosiuose tekstuose leidžia naujai suvokti tyrimo objektą, sudaro galimybę naujai pažvelgti į įprastines sampratas.

LEXICAL STYLISTIC FIGURES IN LITHUANIAN TEXTS OF SCIENCE POPULARISATION TEXTS

Science popularisation texts aim not only to promote innovations but also to develop and enhance society's interest in science. Therefore, the authors of such texts present objective content to the public through specific means of linguistic expression and create specific techniques of idea conveyance frequently deviating from the canons of sufficiently strict scientific style.

The use of expressive means complies with the content, goals and communicative intention of scientific popularisation texts. Therefore, next to the linguistic units that implement the principle of scientific character, the application of expressive means is motivated. The units of expressive language in science popularisation texts are not only necessary for efficient communication but also contribute to enhancement of argumentation and to understanding of complicated content. Expressive means clarify the presented information and it becomes easily understandable and convincing, what is particularly important focusing on the indefinite addressee.

Seeking to reveal the specifics of science popularisation texts, the presentation analyses lexical stylistic figures, one of the most frequent expressive means observed in the studied texts. The material for research has been collected from the science popularisation texts published by Lithuanian authors over the last decade.

According to the research data, lexical stylistic figures (similes, metaphors, metonymies, etc.) firstly perform the function of effect in the texts of science popularisation. One of the most important functions performed by the above-mentioned means, i. e. esthetical, is a secondary one in the analysed texts. The possibility of conveying factual information in a concise way is also of importance in science popularisation texts.

It has been noticed that authors of science popularisation texts prioritise systemic means of linguistic expression, i. e. stylistic means, whose direct meanings can be easily understood and there is no necessity to consider the context. The authors tend to stop employing contextual or individual stylistic means that are used only in a certain linguistic situation because readers from various age groups or of various educational backgrounds can differently interpret meanings of such devices. The transfer of meaning is frequently based on physical experience (communication, daily things, actions, events, etc.) and the focus is laid on ordinary understanding of the world, which is characteristic of the addressee of the texts in question.

Lexical stylistic figures in science popularisation texts allow for a new perception of the research object, creates conditions for a new approach to the usual concepts.

Regina Rinkauskienė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

AR XIX A. RAŠYBA ATSPINDĖJO RYTŲ AUKŠTAIČIŲ PATARMĖS FONETIKĄ?

Pranešime pristatomi įvairiomis rytų aukštaičių patarmėmis parašyti XIX amžiaus raštai: Kazimiero Michnevičiaus–Mikėno *Šventas Izidorius artojas* (1859); Antano Kitkevičiaus lietuviškos giesmės knygoje *Hymny ojców świętych* (1848); Andriaus Benedikto Klungio *Litanijos su maldomis* (1842); Lauryno Bortkevičiaus *Giesmės apie keturiolika stacijų* (1810); Mykolo Cerausko *Senas katekizmas* (1803); *Kozonis padėkavonės* (1803); Mykolo Smolskio *Uvogos apie išganymą dūšios* (1823), Tado Lichodzejausko *Gailus atminimas* (1841) ir Henriko Balevičiaus *Keliavedys* (1857).

Keliamas klausimas – ar to meto rašyba atspindėjo rytų aukštaičių patarmės fonetines ypatybes.

Kaip rodo surinkta medžiaga, lengva identifikuoti skiriamąsias rytų aukštaičių patarmės ypatybes: dvigarsių *an, am, en, em* ir balsių *q, ę* atliepimą *un, um, in, im* ir *u, i* (*lunkidawa* 20₃ (KMM); *unt umžiu* 28₁₇ (MS); *kintejó* 236₁₆ (AK); *iztimpinieja* 58₄; (HB); *drusiej* 36₃ (KMM); *atfigrisz* 49₆ (LB). Atskirų patarmių – uteniškių, anykštėnų, panevėžiškių – skiriamosios ypatybės identifikuojamos gerokai sunkiau, todėl kartais, trūkstant biografinių duomenų, sunku nustatyti tikslią patarmę. Pavyzdžiui, nuoroda, kad K. Michnevičius-Mikėnas kilęs nuo Anykščių, nieko aiškaus nepasako, nes Anykščių apylinkėse gali būti kalbama tiek anykštėnų, tiek uteniškių, tiek širvintiškių patarme.

Nuosekliai vartojamos dvi skirtingos raidės *l* ir *ł*, todėl aiškiai matyti junginių *le, lė* kokybė, pvz.: *ne žinksi unt kela doribes* 7₁₅; *aweles unt kałnu* 16₁₁ (KMM); *tegul mile fawa neprietelus* 71₄ (LB). Jeigu po kietojo *l* yra balsis *i* – dažniausiai rašoma *y* (*giesmėly giedoja* 35₂₁ (KMM). Sunkiau identifikuoti junginių *se, sé, re, ré* kokybę. Ypač problemiški garsai *é, ie, e* – juos gali žymėti ta pati raidė *e*, pvz.: *nienorejey* 94₁₉; *turetu* 3₄ (MS); *aprajszkie jems taridami* 14₂₄ (ABK); *kas diena auga* 32₈ (KMM). Nieko negalima pasakyti apie garsų ilgumą, nes ta pati raidė *i* atitinka *i, y, j*, o ta pati raidė *u* atitinka *u, y, ū*.

DID THE SPELLING OF THE 19TH CENTURY REFLECT THE PHONETICS OF THE DIALECT?

The paper is based on several authors of the 19th century who mostly translated the works of religious type from Polish into Lithuanian: Kazimieras Michnevičius-Mikėnas' book *Šventas Izidorius artojas* (*Saint Isidore the Ploughman*; 1859), Lithuanian songs by Antanas Kitkevičius in the book *Hymny ojców świętych* (*Hymns of the Holy Fathers*; 1848), Andrius Benediktas Klungys' book *Litanijos su maldomis* (*Litanies and Prayers*; 1842), Laurynas Bortkevičius' book *Giesmės apie keturiolika stacijų* (*Songs about Fourteen Stations of the Cross*; 1810), Mykolas Cerauskas' book *Senas katekizmas* (*The Old Catechism*; 1803), Kozonis padėkavonės (*Thanks giving Sermon*; 1803), Mykolas Smolskis' book *Uvogos apie išganymą dūšios* (*Prayers on the Saving of the Soul*; 1823), Henrikas Balevičius' book *Keliavedys* (*The Guide*; 1857). The original sermon *Gailus atminimas* (*Sorrowful Memory*; 1841) by Tadas Lichodzejauskas is used as well.

By referring to the language recorded in the above works, the paper attempts to answer whether the spelling of the 19th century reflected the phonetic peculiarities of the Eastern Aukštaitian subdialect.

As illustrated by the material collected, the above works best reflect two distinctive features of the Eastern Aukštaitian subdialect which eliminate any doubts regarding the attribution of the works to this subdialect, though, as argued by linguists Palionis and

Zinkevičius, in the 19th century most authors did not use the pure dialect in their works but combined the distinctive features of different dialects.

The first distinctive feature: the replacement of mixed diphthongs *an*, *am*, *en*, *em* with *un*, *um*, *in*, *im*. For example, *brungiaufias*_{16,21}(MC1) (cf. *brangiausias*); *unt umžiu* _{28,17}(MS) (cf. *ant amžiu*); *kintejó*_{236,16}(AK) (cf. *kentėjo*); *iztimpinieja* _{58,4}; (HB) (cf. *ištempinėja*).

The second distinctive feature: the replacement of vowels *a*, *e* with *u*, *i*. For example, *szimtu duoti* _{9,26} (KMM) (cf. *šimtą duoti*); *esam girtibey inmirki*_{30,2} (MS) (cf. *esam girtybėj imirkę*).

It is more difficult to determine the distinctive features of individual subdialects. It was identified by the authors' place of birth that Mykolas Cerauskas and Laurynas Bortkevičius belong to the Eastern Aukštaitian subdialect of Panevėžys, Henrikas Balevičius and Tadas Lichodzejauskas are the speakers of the Eastern Aukštaitian subdialect of Utena, where as Mykolas Smolskis and Antanas Kitkevičius belong to the Eastern Aukštaitian subdialect of Anykščiai.

It is difficult to say anything specific about the native dialect of Kazimieras Michnevičius-Mikėnas. A mention made by Zinkevičius that the aforesaid author originated from around Anykščiai does not make things any clearer, because the subdialects of Anykščiai, Utena as well as Širvintos can be spoken in the environs of Anykščiai. Barely several instances of distinctive features of the subdialect of Anykščiai could be found in Michnevičius-Mikėnas' book: *draugas wisu darbu, kolbu ir dumoimu musu*_{23,10-11}(cf. *kalba*); *kur tiktaj Dilges, Dogej ir Usnis auga*_{18,2-3} (cf. *dagiai*); *atsiduodami palajstuwistej, girtibej, wogistej ir kelksmam*_{28,20-21} (cf. *vagyste*).

It is also not easy to determine the linguistic background of A. B. Klungys, because his place of birth is indicated as 'somewhere not far from Latvia.' The county of Illūkste situated near the border with Southeast Lithuania is mentioned among the places where he received training. We may only guess that A. B. Klungys could be a speaker of the Eastern Aukštaitian subdialect of Utena, because the areas where this dialect is used can also be found in the present territory of Latvia: around Aknīste, Subate, western part of the environs of Daugavpils.

It is very difficult to determine the distinctive feature of the subdialect of Utena (*e* is used in place of unstressed *é*, *ie*), because the sounds *é*, *ie*, *e* are spelled very differently, e.g. *nienorejey* _{94,19}; *turetu* _{3,4}(MS); *aprajszkie jems taridami* _{14,24} (ABK); *kas diena auga* _{32,8}(KMM).

The distinctive feature of the subdialect of Anykščiai (non-ending *a* prolonged due to the stress is replaced with *o* (occasionally *uo*)) is not reflected in nearly any text under analysis, except for the abovementioned cases in the book by Michnevičius-Mikėnas. The retained *longa* (corresponding to *o* in standard Lithuanian) can be found in Smolskis' book, for

example, *ant umžiu dowanatumey* 117₁₂; *spawiedakimes* 64₄. It is a characteristic feature of the subdialect of Anykštėnai, Svėdasai speech. It is namely the district of Svėdasai which is specified as Smolskis' place of birth.

The distinctive feature of the subdialect of Panevėžys (the merging of short vowels at the ending, the so called reduction, i.e. short ending vowels are not distinguished) is not reflected at all.

Where as two different letters *l* and *ł* are used consistently, the quality of the combinations *le*, *lė* is clearly seen, e.g. *ne žinksi unt kela doribes* 7₁₅; *aweles unt kałnu* 16₁₁(KMM); *tegul mile fawa neprietelus* 71₄ (LB). If the hard consonant *l* is followed by the vowel *i*, *y* is usually used (*giesmely giedoja* 35₂₁ (KMM)). The quality of the combinations *se*, *sė*, *re*, *rė* is more difficult to identify. Besides, these combinations could only be possible in the subdialect of Utena, and only in those speeches of the subdialect which are closer to the subdialect of Vilnius.

The spelling does not enable us to decide anything on the length of sounds, because the same letter *i* corresponds to *i*, *y*, *į*, and the same letter *u* corresponds to *u*, *ų*, *ū*. The softness of consonants at the end of the word, which is characteristic of the whole Eastern Aukštaitian subdialect, is not reflected as well. The final consonant bearing an apostrophe in irregular forms (*nukarat'* 24₄ (HB), *nupult'* 51₈ (TL)) is most likely an indication of shortened forms rather than softness.

It can be concluded that the established spelling of the 19th century enables us to identify the texts of Eastern Aukštaitian, but it is rather difficult to determine exact subdialects if the author's precise place of birth is not known.

Tatjana Rodenko

*State Educational Institution of Higher Education of Kaliningrad region "Pedagogical Institute"
(Chernyakhovsk, Russia)*

STALUPĖNŲ DONELAIČIO PAIEŠKOS NESTEROVE

K. Donelaitis – poetas, lietuvių grožinės literatūros pradininkas, yra ne tik lietuvių, bet viso pasaulio poetas, nors jo gyvenimo kelias susijęs tik su Rytų Prūsijos miestais ir miesteliais. Lazdynėliai – klasiko gimtinė, Karaliaučius – mokymosi metų miestas. Stalupėnai liudija pirmuosius profesinius žingsnius. Tolminkiemis – parapijos klebono darbo ir amžinojo poilsio vieta.

Pranešime bus pristatomi treji K. Donelaičio gyvenimo metai, praleisti Stalupėnuose. Juk būtent šioje vietovėje formavosi Donelaičio asmenybė profesiniu atžvilgiu. Miestelio gyventojai

pirmieji lankė būsimojo klasiko muzikos pamokas, čia K. Donelaitis ėmė vadovauti bažnytiniam mokinių chorui. Manoma, kad Stalupėnuose pradėti poeto pirmieji literatūriniai bandymai. Stalupėnuose K. Donelaitis sutiko ir vėliau vedė mokyklos rektoriaus našlę Aną Reginą.

Bus pristatoma, kaip ir kur šiandien mes galime rasti su K. Donelaičio vardu susijusias vietas dabartiniame Kaliningrado srities Nesterovo mieste, kaip dabar atrodo vietos, kur stovėjo mokykla, bažnyčia, kokie dabartiniai objektai, įstaigos saugo K. Donelaičio vardą Rusijos žemėje.

Gabrielė Rubežutė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

LEKŠINĖ MOTERŲ IR VYRŲ PYKČIO RAIŠKA INTERNETO SOCIALINIAME TINKLE *FACEBOOK*

Pranešimo tikslas – pristatyti moterų ir vyrų leksinę pykčio raišką elektroniniame diskurse lietuvių kalba, remiantis socialiniu internetu tinklu.

Visuomenei vis modernėjant globalizacijos akivaizdoje susiduriama su komunikacijos erdvių kaita. Tačiau asmuo visame tame lieka toks pat – su žmogiškais instinktais ir emocijų raiška, kuri jau galima ne tik įprastoje realybėje, bet ir interneto erdvėje.

Analizuojami 2016 metų kalbinės vyrų ir moterų pykčio raiškos pavyzdžiai. Siekiant išsiaiškinti, kokias raiškos priemones, norėdami išreikšti pyktį internete, vartoja vyrai ir kokias – moterys, apžvelgiami šios vartosenos aspektai kalbiniu ir sociolingvistiniu požiūriais.

Pykčio raiškos tyrimas parodė, kad socialiniame interneto tinkle pyktis ryškiausiai reiškiamas šiomis leksinėmis raiškos priemonėmis: vyrai pykdami dažniau vartoja kreipinius, necenzūrinę leksiką ir keiksmažodžius, kuria naujažodžius. Moterys vartoja daugiau agresyvosios leksikos negu vyrai.

Tiriant pastebėta tendencija, kad socialiniame tinkle reiškiant pyktį vartojama itin įžeidi kalba. Tai lemia komunikantų netiesioginis bendravimas. Egzistuoja atskiras socialinio interneto tinklo žargonas, kuriame vyrauja ir kitose socialinių žargonų grupėse vartojami žodžiai bei frazės ir pavieniai kalbiniai elementai.

Ištirta, jog vyrai, palyginti su moterimis, pykdami kalba agresyviau, dažnai demonstratyviau, šiurkščiau, tarsi neginčijami autoritetai leidžia sau reikšti pyktį nemandagiai. Moterų kalba švelnesnė, taisyklingesnė, artimesnė bendrinei, mandagesnė, tačiau vartojamos ir etiškai leksikai neskirtinos kalbinės konstrukcijos.

Toks emocijų ir kalbos tyrimas tampa kompleksine disciplina dėl psichologijos (emocijos), lingvistikos (kalbinės raiškos priemonės) ir filosofijos (kalbos etikos aspektai) sąsajų. Todėl šis tyrimas aktualus ne tik kalbininkams, bet ir kitų mokslo šakų tyrinėtojams, galintiems analizuoti ir kitų emocijų – ne tik pykčio – kalbinę raišką psichologiniu, etiniu aspektais.

LEXICAL REALIZATION OF FEMALE AND MALE ANGER IN THE SOCIAL NETWORK *FACEBOOK*

The aim of the report is to explore the manifestation of female and male anger prevailing in the Lithuanian electronic discourse available on the social website network.

In the presence of globalisation when society is becoming more and more modern one encounters change in communication space. Never the less, a person remains to be the same in all this matter, i. e., with his human instincts and emotional expression which has an opportunity to be realized not only in the ordinary reality but in the webspace as well.

This work presents the analysis of the examples of linguistic realization of male and female anger collected in 2016. In order to distinguish which means of expression are used by men and women to realize their anger on the internet, the aspects of this particular usage are discussed in the paper through linguistic and sociolinguistic points of view.

There search into anger realization reveals the fact that anger on the social network is expressed by the selexical means most strikingly and commonly: men in anger happen to use ad dresses, obscene vocabulary and swear words, they also turn out to create new words; while women tend to use more aggressive lexis rather than men do.

While carry in gout there searcht here has been a tendency noticed that an extremely offen sive language is in use to expressone's anger. It is determined by an indirect communicators' way of communication. There has been existing a special jargon type of the social web network were there dominate words and phrases or individual linguistic elements used in other groups of social jargon.

It has been investigated that, incomparison to women, angry men speak more aggressively, most of ten in anostentatious and rough manner, as if they were undeniable authorities who can allow them selves to realize their anger less politely. Women's language, on the other hand, can be described as softer, more accurate, closer to the Standard language, however, the linguistic constructions used by them do not meett here quirements of the ethical vocabulary.

Such an investigation in to emotions and language be comes to be anintegrated discipline due to the bond sexisting between Psychology (emotions), Linguistics (linguistic means of expression) and Philosophy (the aspects of linguistic et hics). That is why, this research is

relevant not only to linguists, but also to researchers of other scientific fields who can analyse linguistic realization of other types of emotions, not necessarily the feeling of anger, from psychological, et hical perspectives.

Felix Thies

Goethe University Frankfurt (Frankfurt am Main, Germany)

SVETIMOS KILMĖS VARDŲ INTEGRAVIMAS DAUKŠOS *POSTILĖJE* (1599)

XVI a. ir XVII a. lietuvių kalbos tekstuose vartojami skoliniai, tiek slavizmai, tiek ir germanizmai, gerai aprašyti, ypač iš etimologinės ir fonologinės perspektyvos (Būga, 1924, Skardžius, 1943, Urbutis, 1992, 1993, Čepienė, 2006 ir kiti). Mažiau dėmesio skirta morfologinio integravimo klausimui.

Dauguma XVI a. tekstų – vertimai, visų pirma, iš lenkų ir vokiečių kalbų. Vardai (asmenvardžiai ir vietovardžiai) šiuose tekstuose gali būti ir lotynų, graikų bei hebrajų kalbų kilmės. Kitaip negu lietuvių kalba, visose šiose kalbose linksniai yra be galūnės (arba su nuline galūne).

A. Valeckienė (1967) aprašė skolinių integravimo į dabartinę lietuvių kalbą bruožus: žodžiai su kietuoju priebalsiu linksniuojami pagal *a*, žodžiai su minkštuoju priebalsiu pagal *ja*-linksniuotę. B. Voitkevič (2010) atliktas tyrimas atskleidė, kad M. Daukšos *Postilėje* žodžiai su minkštuoju priebalsiu linksniuojami pagal *ju*- klasę.

Nuo bendrinių daiktavardžių vardai skiriasi tuo, kad gali būti vartojami be fleksinės galūnės. M. Daukšos *Postilėje* vardai be galūnės randami tik vienaskaitos vardininko ir šauksmininko linksnio, kituose tekstuose – ir kitų linksnių, pvz. kilmininko, naudininko (Bretkūno biblija), retai antrinių vietininkų (Chylinskis).

Pranešime pristatomas vardų (asmenvardžių ir vietovardžių) M. Daukšos *Postilėje* integravimas į lietuvių kalbos morfologinę sistemą ir jo fonologiniai pagrindai, taip pat aptariamas ir neintegruotų vardų sintaksinis vartojimas.

THE INTEGRATION OF NAMES IN DAUKŠA'S *POSTIL* (1599)

The loanwords in the oldest Lithuanian texts (16th and 17th c.), both of Slavic and Germanic origin, are well described from an etymological as well as an phonologic perspective (Būga, 1924, Skardžius, 1943, Urbutis, 1992, 1993, Čepienė, 2006 among others.) The question of their integration into the morphological system of the Lithuanian language, however, received as yet little attention.

Most texts of the 16th c. are translations, mainly from Polish and German. The names in these texts (anthroponyms and toponyms) can also go back to a Latin, Greek or Hebrew source. Other than Lithuanian, all of the named languages show case forms without endings (resp. the zero ending).

A. Valeckienė (1967) described the basic patterns of the morphological integration of loanwords into the modern Lithuanian language (words in a hard consonant inflect after the *a-*, words in a soft consonant after the *ja-* class). B. Voitkevič (2010) showed that in Daukša's *Postil*, words in a soft consonant are inflected after the *ju-* class.

Names differ from common substantives insofar as names can be used in an endingless form. Such endingless names are found in Daukša's *Postil* only in the nom. and voc. case, but in other texts also in other cases, e.g. gen., dat. (Bretkūnas), seldom also in the secondary local cases (Chylinski).

In this talk, the integration of names (anthroponyms and toponyms) in Daukša's *Postil* into the Lithuanian morphological system and its phonological basis will be analyzed, as well as the syntactic use of non-integrated names in the text.

Jurga Trimonytė Bikeliėnė

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

LEKSIINĖS SISTEMOS PARIBIO REIŠKINIAI: REFRENŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Burtų formulės, keiksmožodžiai, vaikų leksika, mįslių žodžiai visada buvo įdomūs tyrėjams, tačiau lietuvių liaudies dainų refrenai, jų fonotaktika ir fonosemantika iki šiol plačiau nenagrinėta. Lingvistinėje literatūroje dažniausiai atliekama tik pavienių refrenų kalbinė analizė: aptariami kilmės, semantikos atvejai. Pranešimo tikslas – pristatyti refrenų tyrimų apžvalgą.

Lietuvių liaudies dainų refrenus kalbotyroje ir literatūroje nagrinėjo Balys Sruoga, Donatas Sauka, Aukusti Roberto Niemi's, Daiva Šeškauskaitė ir Berndas Gliwa, Jolanta Zabarskaitė.

Balys Sruoga „Dainų poetikos etiuduose“ (1957) parašė keletą skyrių apie lietuvių liaudies dainų refrenus: *refreno prasmė, refreno istorinis kelias*. Jis pabrėžė, kad lietuvių liaudies kūryboje galima matyti visas refreno raidos stadijas ir pateikė refrenų klasifikaciją. Literatūrologas Donatas Sauka knygoje „Lietuvių tautosaka“ aptarė priedainius, priedainių kompozicinį vaidmenį lietuvių liaudies dainose, daug dėmesio skyrė sutartinių atmainoms, nagrinėjo sutartinių priedainių, pritarinių garsyną. Įdomių pastebėjimų yra Aukusti Roberto Niemi „Lituanistiniuose raštuose“. Jis aptarė *pirmykštės giesmės* ir *pirmykštės dainos*

skirtumus, analizavo ritmo, darbo, muzikos ir poezijos santykį, tyrė lietuvių ir kitų tautų liaudies dainas. Sutartinių priedainių semantiką nagrinėjo Daiva Šeškauskaitė ir Berndas Gliwa. Iki šiol bene išsamiausiai apie refrenų kalbinę raišką rašė Jolanta Zabarskaitė. Ši kalbininkė pirmoji kalbėjo apie minimų leksikos reiškinių vietą leksikos sistemoje.

Lietuvių kalbos fonologinio skiemens struktūriniai modeliai analizuoti Marijos Strimaitienės, aprašyti Vidos Karosienės, Astos Kazlauskienės ir Gailiaus Raškinio, Reginos Kliukienės, kitų kalbininkų, išsamiai apibendrinti Alekso Girdenio darbuose. Ištiktukų fonotaktiką intensyviai tyrinėjo J. Zabarskaitė.

Lietuvių kalbininkai mažiau domisi fonosemantika negu kitų šalių tyrėjai. Fonosemantikos problemą iškėlė poetikos tyrėjai, kurie ir teoriškai, ir praktiškai jos negali išvengti, tačiau neretai pateikia kaip diskusinį dalyką. Fonosemantikos dalykus, nagrinėdamas poetinės kalbos garsyno kiekybines ypatybes, savo darbuose yra svarstęs Petras Skirmantas, tyrimų yra atlikusi J. Zabarskaitė.

Norint turėti išsamų leksinės sistemos paribio vaizdą, reikia skirti dėmesio ir refrenams, nuosekliai ištirti jų fonotaktiką ir galimą fonosemantiką, atskleisti jų savitumą.

PHENOMENON OF PERIPHERY OF LEXICAL SYSTEM: OVERVIEW OF RESEARCH OF REFRAINS

Children's lexis, incantation formulas, swearwords, riddle words have always interested researchers, yet refrains of Lithuanian folk songs, their phonotactics and phonosemantics have not been analysed in any broader sense to this day. Linguistic literature is usually limited to linguistic analysis of individual refrains, dealing with their origins and semantics. The aim of the report is to present the overview of research of refrains.

Lithuanian folk song refrains have been addressed in linguistic studies and literature by Balys Sruoga, Donatas Sauka, Aukusti Robert Niemi, Daiva Šeškauskaitė and Bernd Gliwa, Jolanta Zabarskaitė.

In his *Dainų Poetikos Etiudai (Etudes of Song Poetics, 1957)*, Balys Sruoga wrote several chapters about refrains of Lithuanian folk songs: *the meaning of the refrain, the path of the refrain through history*. He accentuated that one could see every stage of evolution of the refrain in the creative work of the Lithuanian folk and presented a classification of refrains. In the book *Lietuvos Tautosaka (Lithuanian Folklore)*, literaturologist Donatas Sauka discussed refrains, the compositional role that refrains play in Lithuanian folk songs, focused a lot on species of glees and talked about sounds in refrains. Aukusti Robert Niemi has made some very interesting insights in his book titled *Lituanistiniai Raštai* (Lituanistic

Writings). He discussed the differences between *a primeval chant* and *a primeval song*, analysed the relationship between rhythm, work, music and poetry, studied folk songs of Lithuania and other countries. The semantics of glees has been addressed by Daiva Šeškauskaitė and Bernd Gliwa. Until now, the linguistic expression of refrains has probably been given the most extensive written coverage by Jolanta Zabarskaitė.

Structural models of the phonological syllable of the Lithuanian language have been analysed by Marija Strimaitienė, described by Vida Karosienė, Asta Kazlauskienė and Gailius Raškinis, Regina Kliukienė, summarised at length in works of Aleksas Girdenis. The phonotactics of verbal interjections have been actively researched by Jolanta Zabarskaitė.

Lithuanian linguists are interested in phonosemantics less than researchers from other countries. The issue of phonosemantics has been brought forth by researchers of poetics, who cannot avoid it either theoretically or practically, yet often present it as a subject for discussion. The matters of phonosemantics have been pondered over in the works of Petras Skirmantas, Jolanta Zabarskaitė dedicated to the quantitative properties of the sounds of the poetical language.

To obtain a detailed picture of the periphery of the lexical system, one needs to focus on refrains as well, thoroughly analysing their phonotactics and possible phonosemantics, unveiling their peculiar nature.

Dainius Vaitiekūnas

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA PAGAL ALGIRDA JULIŲ GREIMĄ

Daugialypėje semiotiko Algirdo Juliaus Greimo veikloje svarbią vietą užima lietuvių literatūros kritika ir šios literatūros tyrimai. Iš atskirų šiomis temomis parašytų tekstų galima mėginti sukonstruoti A. J. Greimui būdingą lietuvių literatūros istorijos viziją, jo požiūrį į lietuvių literatūros transformacijas ir pasiekimus. Daugiausia tokių tekstų yra parašyta lietuvių kalba, tačiau siekiant išryškinti A. J. Greimo bendresnį požiūrį ypač verta atkreipti dėmesį į jo pastangas pristatyti lietuvių literatūros istoriją prancūzų skaitytojui.

Apie lietuvių literatūrą mokslininkas prancūzų kalba yra parašęs apžvalginį straipsnį, paskelbtą Gallimard leidyklos leidinyje „Literatūrų istorijos“ (pirmas leidimas – 1956). Straipsnyje pateikta lietuvių literatūros istorijos interpretacija yra svarbus A. J. Greimo bandymas pateikti platesnę lietuvių literatūros panoramą ir savo santykį su svarbiais lietuvių literatūros reiškiniiais. Šį prancūzų kalba parašytą tekstą lyginant su lietuviškais A. J. Greimo

tekstais apie lietuvių literatūrą galima pastebėti daug sąšaukų, tačiau dėl orientacijos į adresatą, menčiau pažįstantį lietuvių literatūrą, atsiranda papildomų aspektų interpretuojant lietuvių literatūros istoriją. Iš tokių papildomų aspektų vieni svarbiausių – lyginimas su adresatui geriausiai pažįstamu kultūriniu kontekstu, platesniais Europos ir Prancūzijos literatūriniais reiškiniiais, stebint Lietuvos literatūrą tarsi iš išorės, artimesniu svetimšaliui žiūros tašku, bet su lengva simpatija ir empatija. Tai nėra neutralus pasakojimas, nes distanciją išlaikantis stebėtojas yra derinamas su emociją išgyvenančiu sakytoju. Toks A. J. Greimo lietuvių literatūros istorijos pasakojimas tebėra aktualus ir šiandien, kai Lietuvoje ir už jos ribų ieškoma būdų, kaip suprantamiau pristatyti lietuvių literatūrą lietuviškai neskaitančiai auditorijai.

THE LITHUANIAN LITERARY HISTORY BY ALGIRDAS JULIUS GREIMAS

The Lithuanian literary criticism and studies of this literature hold an importance place in the multi-layered activities of a semiotician Algirdas Julius Greimas. From individual texts, which he wrote on these subjects, it is possible to construct a vision of the Lithuanian literary history, characteristic to him, his approach to the Lithuanian literary transformations and achievements. Most of these texts are written in the Lithuanian language. However, in order to highlight Greimas' more general approach, it is especially worth paying attention to his efforts to present the history of Lithuanian literature to French readers. For example, the scientist has written a review article in French about the Lithuanian literature, published in the publication "Literary Histories" (the first edition – 1956) by Gallimard publishing house. The article presents the interpretation of the Lithuanian literary history, which is an important Greimas' attempt to provide a wider panorama of the Lithuanian literature and his relationship with important Lithuanian literary phenomena. When comparing this text on the Lithuanian literature, written in French, with Greimas' texts, written in Lithuanian, it is possible to notice much links, but due to the orientation to the readers, knowing little about the Lithuanian literature, there are additional aspects of the interpretation of the history of Lithuanian literature. From such additional aspects, one of the most important ones are the comparison with the cultural context, best known for the readers, with the wider European and French literary phenomena, monitoring Lithuanian literature as if from the outside, by the closer viewing point for a foreigner, but with a certain expression of empathy. It is not a neutral story, because the distance retaining observer is combined with the emotion experiencing speaker. In Lithuania and outside its borders, such Greimas' narration of Lithuanian literary history is relevant even today, it is searched for ways to deliver Lithuanian literature more comprehensively to the audience, who do not read in Lithuanian.

Vidas Valskys

Lithuanian University of Educational Sciences (Vilnius, Lithuania)

**KAI KURIE GIMINĖS RAIŠKOS ATVEJAI:
NORMA IR DABARTINĖS VARTOSENOS POLINKIAI**

Pastarojo meto lietuvių kalbos giminės kategorijos tyrimai (Vaskelaitė, Judžentis, Rimkutė, Holvoet, Semėnienė ir kt.) kreipia dėmesį į įvairius šios gramatinės kategorijos funkcionavimo, morfologinės raiškos, sintaksinio derinimo ir kt. dalykus. Šiame pranešime bus aptariami giminės kategorijos raiškos priemonių normos ir vartosenos santykio klausimai, kurių kilo vykdant projektą „Lietuvių kalbos gramatinių formų dabartinė vartoseną, konkurencija ir polinkiai“ ir gilinantis į kai kuriuos giminės raiškos atvejus. Nors projektas tik įsibėgėjo, tam tikri dabartinės vartosenos polinkiai jau matyti, šiokių tokių pastebėjimų dėl bandomojoje „Kalbos patarimų“ „Gramatikos formų ir jų vartojimo“ (2003) knygelėje pateiktų giminės vartosenos normų ir rekomendacijų jau galima išsakyti. Remiantis projekto metu sukaupta dabartinės vartosenos medžiaga, taip pat atliktų kalbos vartotojų ir kalbos redaktorių apklausų duomenimis, norminamuoju požiūriu svarstyti svietimos kilmės nelinksniuojamųjų daiktavardžių giminės, veikiamųjų dalyvių giminės (ne)derinimo su daiktavardžiais ir kai kurie kiti atvejai.

**A FEW CASES OF EXPRESSING GENDER:
STANDARD AND TENDENCIES OF ITS CURRENT USAGE**

Recent research on grammatical gender in Lithuanian language (Vaskelaitė, Judžentis, Rimkutė, Holvoet, Semėnienė, and others) pays attention to its various aspects, such as functioning, morphological expression, syntactic agreement, and etc. The presentation will discuss the relationship between the standard of various tools of expressing gender and their usage that arose during the implementation of the project “Current Usage, Competition and Tendencies of Lithuanian Language Grammatical Forms” and from the analysis of a few cases. Although the project is still ongoing, some tendencies of current gender usage can already be spotted. One can make a few observations on the norms and recommendations of gender usage found in a pilot book “Grammatical Forms and Their Use” (2003) of a series “Language Recommendations”. Based on project’s gathered material and survey results of language users and language editors, the presentation will propose to discuss gender of indeclinable nouns of foreign origin, as well as the case of active participles. (non)agreement with nouns by applying a standardizing approach.

Nada Vaverová
Charles University (Prague, Czechia)

ON REINCARNATION IN LITHUANIAN FOLKLORE

Gintaras Beresnevičius in his monography “Heaven: the Conception of the Life After Death in Archaic Lithuanian World Outlook” (*Dausos: Pomirtinio gyvenimo samprata senojoje lietuvių pasaulėžiūroje*) points out there exists a perception within the Baltic (~ Lithuanian) view of the death as a continuation of life in a new body. Beresnevičius divides the transmigration into another body into ‘metamorphosis’ (resettlement in the new body without death) and ‘metempsychosis’ (resettlement after the death), but in the particular chapters of his book he works with mostly narrative folklore which, as Guntis Pakalns writes in his dissertation “Concept of the World of the Dead in Latvian Burial Folksongs”, tends to be more international and “travelling”.

The last mentioned highlights suitability of taking into consideration a genre from which the information emerged, researching the otherworld’s topic only within the genre of Latvian burial folksongs, which are very stable in their form and better represent the nation-specific outlook. A few of the Lithuanian burial folksongs as examples of reincarnation presented in Lithuanian folklore are given by Beresnevičius too. References to this topic could be found in Norbertas Vėlius reflection on the souls of the death vėlės (in connection with velnias) as well as in works of older researchers.

Thus, a special attention will be paid to folksongs, nevertheless, the narratives will not be omitted. Since the question of reincarnation in Lithuanian folklore itself may often lead to question of interpretation, this paper aims to contribute to the topic using a comparative methodology based on an analysis within the framework of material from a particular cultural/linguistic area, followed by comparison, first with genetically and geographically close material.